

מפקדת קצין חינוך ונוער ראשי

מחלקת תורת החינוך

שבת צפת

שבת חינוכית במרומי הגליל

בית הספר לקצינים
בה"ד 1

כתיבה: צוות המחקר והפיתוח בפיקוח מכללת רוברט מ. ברן.
תודות על הסיוע בהפקת החוברת למכללת רוברט מ. ברן ולמרכז לזהות
ולתרבות יהודית בבית-מורשה בירושלים.

בשיתוף

המרכז לזהות ולתרבות יהודית
בית-מורשה בירושלים

קרן רוברט מ. ברן
Robert M. Beren Foundation

Funded by
UJA Federation
of New York

4.....פתיחה

5.....צפת

7.....הדלקת נרות שבת

9.....קבלת שבת

11.....קידוש

15.....המוציא

16.....פרשת השבוע

19.....קידוש של יום שבת

20.....סעודה שלישית

21.....הבדלה

24.....העשרה

31.....הצעות לפעילות

35.....שירון

יום השבת הוא מן היסודות המרכזיים עליו מושתתת האמונה היהודית ובו גנוז אחד מיסודות הקיום של עם ישראל לדורותיו. הוא מסמל את הקשר בין אלוהים לעמו ישראל והוא האות לברית הנצחית ביניהם, כמו שנאמר: "וְשָׁמְרוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל, אֶת-הַשַּׁבָּת, לַעֲשׂוֹת אֶת-הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם, בְּרֵית עוֹלָם. בְּיַמִּי, וּבְיַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא, לְעַלְמִם" (שמות לא, טז - יז).

גם בצה"ל, בו היהדות והמסורת הן אבני יסוד, תופסת השבת מקום של כבוד בלוי"ז הצה"לי; אם ביציאה המקודשת הביתה בסוף השבוע, השונה בתכלית משאר ימות השבוע, ואם ב"נוהל שבת", בו החיילים הנשארים לבלות את השבת בבסיס עוברים לסדר יום שונה אשר בא לידי ביטוי בירידת המתח, באופי הארוחות, באיסור האימונים וכיוצא בזה.

החיילים ביחידתך זקוקים לזמן בו יוכלו "לטעון את המצברים" לקראת השבוע הקרוב, הם רוצים לדבר את אשר על ליבם, להכיר יותר לעומק את חבריהם ליחידה, ואף אותך המפקד. כל זאת ועוד תוכל לאפשר להם על ידי הפיכת יום השבת ביחידה למסגרת זמן מאפשרת בה תוכל לייצר סיטואציות חברתיות וחינוכיות החורגות מהמסגרת השבועית הצה"לית, אשר יתרמו לבניית יחידה מלוכדת, תומכת וסינרגטית, בה השלם (היחידה) גדול מסכום חלקיו (החיילים ביחידה).
(מתוך: מודל "שבת שב")

תולדות צפת – אלפיים שנה

מאה ראשונה לספירה – יוסף בן מתתיהו מזכיר ברשימת מבצריו את מצודת ספף. יש החושבים שהכוונה לצפת.

מאה שנייה ושלישית – אחרי מרד בר כוכבא התיישבו בספף משפחות כוהנים. צפת נזכרת בתלמוד כמקום ששם הודלקו משואות.

מאות רביעית-עשירית – תעודות בודדות מזכירות יישוב יהודי בצפת. היסטוריוס מוסלמי מציים כי לפני שנבנתה המצודה הצלבנית בצפת היה בה מבצר בשם בורג' אל-יתים – המגדל היתום.

מאה שתיים עשרה – הצלבנים בנו בצפת מצודה גדולה. בשנת 1188, לאחר המפלה בקרני חיטין, כבש צלאח א-דין את המבצר. 62 שנים אחר כך חזר המבצר לשליטה צלבנית.

מאה שלוש עשרה – עם צאת הצלבנים התחדש במקום הישוב היהודי. רבנים, ישיבות וצדיקים יהודיים התגוררו בעיר. כפרים יהודיים רבים התקיימו מסביב לצפת. בשנת 1240 חזרה צפת לידי הצלבנים במסגרת הסכם עם המוסלמים. המבצר שוקם. בשנת 1266 צר הסולטן הממלוכי בייברס על המבצר. לאחר שישה שבועות של קרבות קשים הסכימו האבירים להיכנע. מיד לאחר הכניעה הפר בייברס את ההסכם וטבח באבירים.

מאות ארבע עשרה וחמש עשרה – צפת הפכה לעיר שלטון מרכזית, נהרסו כנסיות ונבנו מסגדים. בעיר המשיך להתקיים ישוב יהודי גדול. רבי יוסף סרגוסי מתיישב בעיר בסוף המאה ה-15.

המאה השש עשרה – העות'מאנים כבשו את צפת בשנת 1516. יהודים פתחו בעיר תעשיית צמר ופשתן. קרבתה של צפת לקבר רבי שמעון בר יוחאי משכה אליה מקובלים ותלמידי חכמים. בתקופה זו הפכה צפת לאחד המרכזים הרוחניים היהודיים החשובים בעולם.

מאה שבע עשרה – הגליל נפל לידי של פאחר א-דין השני, האמיר הדרוזי מלבנון. בשנת 1602 כבש את צפת וכילה את זעמו ביהודי העיר. רעב, מחלות ושוד היו עתה מנת חלקה של העיר. האוכלוסייה הידלדלה. בשנים הללו החל היישוב היהודי להתקיים מכספי החלוקה המגיעים מקהילות העולם. העיר נחרבה והיישוב המשיך להתקיים ככפר קטן. רוב האוכלוסייה היהודית נטשה את המקום.

מאה שמונה עשרה – רעידת אדמה קשה פקדה את העיר בשנת 1759. טהאר אל-עמר השתלט על הגליל. מצב הביטחון השתפר וצפת החלה להתאושש. בשנת 1764 הגיעה לעיר קבוצת חסידים מליטא, מתלמידי הבעל שם טוב. בשנת 1777 הגיעה לצפת שיירה נוספת של 300 חסידים. בראשית המאה התשע עשרה הגיעו לעיר תלמידי הגאון רבי אליהו מוילנה.

מאה תשע עשרה – צפת החלה להתאושש, אולם מגפות ופורענויות עוד נותרו מנת חלקה. ב-1833 פקדה את העיר מגפה. שנה אחר כך פרעות. בשנת 1837 פקד את העיר רעש האדמה החמור ביותר בתולדותיה. הרובע היהודי נהרס ואלפים נספו. שנה אחר כך פגע מרד הדרוזים בעיר.

המחצית השנייה של המאה התשע עשרה – התאוששות בעיר ובאוכלוסייה היהודית. ערב מלחמת העולם הראשונה היו היהודים כמעט מחצית מ-25,000 תושבי העיר. מצפת יצאו המתישבים היהודים הראשונים בגליל. הם ייסדו את ראש פינה ואת בני יהודה בגולן.

מלחמת העולם הראשונה – רעב, מגפת טיפוס וגיוס לצבא הם מנת חלקה של העיר. האוכלוסייה בעיר נפגעה קשות וכמעט חוסלה.

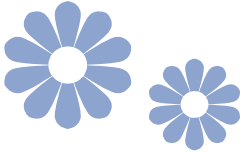
מאה עשרים: ימי המנדט – צפת הפכה למרכז תסיסה ערבי נגד היישוב היהודי. בשנת 1929 תקפו הערבים את הרובע היהודי ואת עין זיתים הסמוכה. 27 יהודים נטבחו, הרובע היהודי עלה באש.

מלחמת העצמאות – בעקבות פינוי הצבא הבריטי נכנסו כוחות "צבא ההצלה" הערבי לעיר. הרובע היהודי הושם במצור. ב-6 במאי החלה המערכה לשחרור צפת. בלילה שבין ה-9 ל-10 במאי הסתערו כוחות הפלמ"ח על מעוזי הערבים בעיר ולאחר קרב קשה השתלטו על צפת. תושבי צפת הערבים נמלטו מהעיר.

לאחר מלחמת השחרור – צפת הופכת לבירת הגליל ועולים רבים מתיישבים בה. הוקמה קריית האמנים ונבנו בתי מלון. בסוף שנות השמונים חל משבר תיירות בעיר, שעליה הייתה מושתתת עיקר פרנסתה של תושביה. בימים אלה מתבצעות עבודות תשתית לשיקום התיירות בעיר.

(מגזין ארץ וטבע, בעריכת ידן רומן)

הדלקת נרות שבת

הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמֵעַ הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְהַלֵּל יְיָ הַלְלוּיָהּ
(תהילים ק"ג, ה-ו)

בָּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ
לְהַדְלִיק נֵר שַׁבָּת.

הדליקו נר / זלזה

הדליקו נר
שתו יין.
השבת קטפה בלאט
את השמש השוקעת.
והשבת יורדת לאט
ובידה שושנת רקיעים...
הדליקו נר!
שתו יין!
השבת יורדת בלאט
ובידה פרח,
ובידה השמש
השוקעת...

שבת וחול / זלזה

להדליק נרות בכל העולמות
זוהי שבת.
להדליק נרות-שבת
זוהי קפיצת-נפש הרת נצורות
ליס נהדר, שיש בה מסתורין
של אש-השקיעה.
בהדליקי הנרות ייפהך,
חדרי לנהר די-נור,
באשדות ברקת שוקע לבי.

"מזמור שיר, ליום השבת. טוב, להדות לה'; ולזמר לשמך עליון. להגיד בבקר חסדך;
ואמונתך, בלילות."

(תהילים צ"ב)

שבת המלכה / חיים נחמן ביאליק

החמה מראש האילנות נסתלקה
בוואו ונצא לקראת שבת המלכה.
הנה היא יורדת הקדושה, הברוכה,
ועמה מלאכים צבא שלום ומנוחה.
בואי, בואי, המלכה! –
שלום עליכם, מלאכי השלום!
קיבלנו פני שבת ברננה ותפילה,
הביתה נשובה בלב מלא גילה.
שם ערוך השולחן, הנרות יאירו,

כל-פינות הבית יזרחו, יזהירו.
שבת שלום ומבורך! שבת שלום
ומבורך!
בואכם לשלום מלאכי השלום!
שבי, זכה, עימנו ובזיווך, נא אורי,
לילה ויום, אחר תעבורי.
ואנחנו נכבדך, בבגדי חמודות,
בזמירות ותפילות ושלוש סעודות.
ובמנוחה שלמה, ובמנוחה נעמה –
ברכוני לשלום מלאכי השלום!

כן לשבת הבאה! כן לשבת הבאה!
צאתכם לשלום, מלאכי השלום!

חמה מראש האילנות נסתלקה –
בואו ונלווה את שבת המלכה.
צאתך לשלום, הקדושה, הזכה –
דעי, ששת ימים אל שובך נחכה...

✧ "דעי, ששת ימים אל שובך נחכה..." – מצד אחד ניתן לראות בשבת משהו שעוזר לנו לעבור את השבוע, ומצד שני משהו שמקשה עלינו לחיות ב'כאן ועכשיו', בגלל הציפייה להגיע לסופו של השבוע – אל השבת.

הדלקת נרות בערב שבת – מצווה זו נמסרה לעקרת הבית אבל בהעדרה מדליק את הנרות בן-זוגה או אחד מבני הבית האחרים. נהוג להדליק שני נרות (ויש נוהגים להדליק מספר נרות כמספר בני הבית). בהדלקת הנר – וליתר דיוק: באמירת הברכה על ההדלקה – מקבלת האישה על עצמה את יום השבת. כיוון ששעת הדלקת הנרות נתפסת כשעת חסד מיוחדת, נוהגות נשים רבות לתרום לפני ההדלקה סכום קטן לצדקה או לומר תחינות ובקשות מיוחדות.
(פני שבת נקבלה / עורך: שי זרחי)

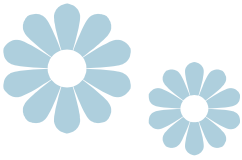
"תהא השעה הזאת שעת רזזבים ועת רצון מלפניך..."

✧ המונח 'עקרת הבית' עשוי להישמע צורם באוזננו כיום. עם זאת העובדה כי מנהג הדלקת הנרות ניתן לנשים עשויה להעלות שאלות בנוגע לחלוקת התפקידים בין המינים, ומידת שביעות הרצון של שני המינים, מן המסורות השונות הקיימות בחיינו בעניין זה.

נברך על הנרות

נברך על נרות שבת
נקדש זיווה ונתבשם בחומם.
זה עתה כילינו ששת ימי מעשה ויצירה.
ליבנו קשוב וביתנו פתוח לקבל פני שבת מנוחה.
בואי שבת והשכיני שלווה ורגיעה במעוננו,
חן ותפארת מעשה ידינו.
שלום לבואך שבת ברוכה.
(קיבוץ משמר השרון)

לְכָה דוֹדֵי לְקַרְאֵת כְּלָה.
פְּנֵי שַׁבַּת נְקַבְּלָה.
שַׁבַּת שְׁלוֹם וּמְבוֹרָךְ.

לכה דודי נצא השדה, נלינה בכפרים. נשכימה, לכרמים נראה אם-פרחה הגפן פתח
הסמדר, הנצו הרמונים; שם אתן את-דדי, לך.

(שיר השירים ז', יב-יג)

קבלת שבת – מנהג עתיק הוא להקביל פני שבת בערב שבת בין השמשות. חכמים הראשונים היו מקבצים תלמידיהם בערב שבת ומתעטפים ואומרים: 'בואו ונצא לקראת שבת המלך' (רמב"ם, הלכות שבת ל"ב). מסתבר שאנשים היו נחפזים ורצים אל מחוץ לעיר, למקום קבוע, כדי להקביל פני שבת בצוותא. רבי ינאי היה מתעטף בערב שבת בבגדי שבת, אך לא יצא לקראתה, אלא עמד ואמר: בואי כלה, בואי כלה! (בבלי בבא קמא, לב ע"ב). בארצות הגולה, כנראה מטעמי ביטחון, הופסק מנהג הקבלת פני שבת, והוא חודש בצפת במאה ה-16 על-ידי האר"י ותלמידיו. לכבוד זה חיבר ר' שלמה הלוי אלקבץ את הפיוט 'לכה דודי', שנתקבל בכל תפוצות ישראל. עד היום יש נוהגים לצאת לקראת שבת המלכה, בשעה שמפזמים בבית הכנסת 'לכה דודי', ויש נוהגים רק להפנות ראשם כלפי הכניסה, בשעה שאומרים את הבית האחרון של הפיוט. במנהגי בית הכנסת נקרא סדר התפילות המיוחד למעמד זה בשם 'קבלת שבת'.

פיוט לך דודי / ר' שלמה הלוי אלקבץ

לכה דודי לקראת כלה. פני שבת נקבלה:

שמור וזכור בדבור אחד.

השמיענו אל המיוחד.

ה' אחד ושמו אחד.

לשם ולתפארת ולתהלה:

לכה:

לקראת שבת לכו ונלכה.

כי היא מקור הברכה.

מראש מקדם נסוכה.

סוף מעשה במחשבה תחלה:

לכה:

לא תבושי ולא תכלמי.

מקדש מלך עיר מלוכה.

קומי צאי מתוך ההפכה.

רב לך שבת בעמק הבקא.

והוא יחמול עליך חמלה:

לכה:

התנערי מעפר קומי.

לבשי בגדי תפארתך עמי.

על יד בן ישי בית הלחמי.

קרבה אל נפשי גאלה:

לכה:

התעוררי. התעוררי.

כי בא אורך קומי אורי.

עורי עורי שיר דברי.

כבוד ה' עליה וגלה:

ימין ושמאל תפרוצי.

ואת ה' תעריצי.

על יד איש בן פרצי.

ונשמחה ונגילה:

לכה:

מה תִּשְׁתַּחֲוֶה וְמַה תִּהְיֶה.

כָּךְ יִחַסוּ עֲנֵי עַמִּי.

וְנִבְנְתָה עִיר עַל תְּלָה:

לכה:

וְהָיוּ לְמִשְׁסָה שׁוֹסְדִים.

וְרָחֲקוּ כָּל מְבַלְעִים.

יִשֵּׁשׂ עַל־ךָ אֱלֹהֶיךָ.

כְּמִשׁוֹשׁ חֶתָּן עַל כְּלָה:

לכה:

בקיבוצים ובקהילות יהודיות שאינן חיות לפי ההלכה התפתחה מסורת של "קבלת שבת" חופשית; טקס יחוד השבת שעל פי רב ממוקד בשלושת הסמלים המרכזיים של ערב שבת: הדלקת נרות, קידוש על פרי הגפן, ברכת החלה. מתווספים לטקס גם שירה ונגינה, קריאה ועיון בפרשת השבוע, שיחה ושיתוף משפחתיים או קהילתיים. כל קהילה או קבוצה עיצבה ומעצבת את טקסיה כך שיבטאו את דרכה, ערכיה והחזון שלה וכך שיתאימו לצרכיה.

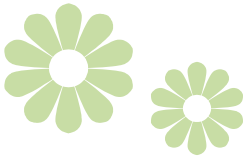
(מתוך אתר ארכיון החגים באינטרנט: www.chagim.org.il)

קבלת השבת בקיבוצים ובקהילות יהודיות היא דוגמה לחידוש של מנהג תוך שמירה ✨ על קשר למסורת. גם ביחידה קיימים מנהגים רבים ומסורות רבות. האם ישנה התחדשות של מסורות ביחידה?

קריאה:

פעם אחת בערב שבת יצא האר"י עם תלמידיו מחוץ לעיר צפת, לבוש בגדי לבן, כדי לקבל השבת. היו עומדים ושרים "לכה דודי". בתוך שהיו משוררים אמר לתלמידיו: חברי, רצונכם שנלך לירושלים קודם השבת, ונעשה שבת בירושלים? השיבו קצת מן התלמידים: אנו מרוצים מכך. וקצת מן התלמידים השיבו ואמרו: נלך מקודם לביתנו. כיוון שאמרו כך, נתחרד הרב חרדה גדולה והכה כף אל כף ואמר: אוי לנו, שלא הייתה בנו זכות להיגאל, שאילו הייתם כולכם משיבים לי בפה אחד שאתם רוצים לילך בשמחה תיכף, היו נגאלים כל ישראל, שעתה הייתה השעה עומדת להיגאל. ומתוך שמאנתם בדבר, חזרה הגלות לאיתנה בעוונותינו הרבים.

(מתוך: שבחי האר"י)

שלום עליכם

שְׁלוֹם עָלֵיכֶם מְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת מְלֹאכֵי עֲלִיּוֹן מְלֹךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:
 בּוֹאֲכֶם לְשֵׁלוֹם מְלֹאכֵי הַשָּׁלוֹם מְלֹאכֵי עֲלִיּוֹן מְלֹךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:
 בְּרַכּוּנֵי לְשֵׁלוֹם מְלֹאכֵי הַשָּׁלוֹם מְלֹאכֵי עֲלִיּוֹן מְלֹךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:
 בְּשִׁבְתְּכֶם לְשֵׁלוֹם מְלֹאכֵי הַשָּׁלוֹם מְלֹאכֵי עֲלִיּוֹן מְלֹךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:
 בְּצִאתְכֶם לְשֵׁלוֹם מְלֹאכֵי הַשָּׁלוֹם מְלֹאכֵי עֲלִיּוֹן מְלֹךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:
 כִּי מְלֹאכֵי יְצוּהָ לָךְ. לְשִׁמְרָךְ בְּכָל דַּרְכֶיךָ:
 ה' יִשְׁמַר צֵאתְךָ וּבּוֹאֶךָ. מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

אשת חיל / משלי לא

לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלֹג. כִּי כָל בֵּיתָהּ לְבֶשׂ שָׁנִים:	אֵשֶׁת חֵיל מִי יִמְצָא. וְרָחַק מִפְּנִינִים מִכְּרָה:
מְרַבֵּדִים עֲשֵׂתָהּ לָהּ. שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁהּ:	בְּטַח בָּהּ לֵב בְּעֵלָהּ. וְשָׁלַל לֹא יִחְסֹר:
נֹדֵעַ בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָהּ. בְּשִׁבְתּוֹ עִם זִקְנֵי אֶרֶץ:	גְּמַלְתָּהּ טוֹב וְלֹא רָע. כֹּל יָמֵי חַיֶּיהָ:
סֹדִין עֲשֵׂתָהּ וְתִמְכֹר. וְחֹגוֹר נִתְּנָה לְכַנְעָנִי:	דָּרָשָׁה צָמֵר וּפְשֻׁתִים. וְתַעֲשֶׂשׂ בַּחֶפֶץ כַּפֵּיהָ:
עוֹז וְהִדָּר לְבוּשָׁהּ. וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן:	הֵיטֵתָה פְּאֻנִיּוֹת סוֹחֵר. מִמְּרָחַק תִּבְיֵא לְחֻמָּה:
פִּיָּה פְתָחָה בְּחֻמָּהּ. וְתוֹרַת חֹסֵד עַל לְשׁוֹנָהּ:	וְתִקֶּם בְּעוֹד לִילָה וְתִתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ. וְחַק
צוּפִיָּה הִלִּיכּוֹת בֵּיתָהּ. וְלֶחֶם עֲצָלוֹת לֹא תֹאכַל:	לְנִעְרֹתֶיהָ:
קָמוּ בְּנֵיהָ וַיִּאֲשְׁרוּהָ. בְּעֵלָהּ וַיְהַלְלָהּ:	זָמְמָה שָׂדֵה וְתִקְחָהּ. מִפְּרֵי כַפֵּיהָ נִטְעָה כָּרֶם:
רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל. וְאַתָּה עֲלִית עַל כָּלֵנָהּ:	חָגְרָה בְּעוֹז מִתְּנִיָּהּ. וְתִאֲמַץ זְרוּעֹתֶיהָ:
שֹׁקֵר הַחַן וְהַבֵּל הַיָּפִי. אֵשֶׁה יִרְאֵת ה' הִיא	טָעָמָה כִּי טוֹב סִחְרָהּ. לֹא יִכָּבֵה בַלִּילָה גֵרָה:
תִּתְהַלֵּל:	יְדִיהָ שְׁלָחָה בְּכִישׁוֹר. וְכַפֵּיהָ תִמְכּוּ פֶלֶךְ:
תָּנּוּ לָהּ מִפְּרֵי יְדֵיהָ. וַיְהַלְלוּהָ בְּשַׁעְרִים מֵעֲשִׂיהָ:	כִּפָּה פָּרְשָׁה לְעֵנִי. וַיְדִיחָה שְׁלָחָה לְאַבְיוֹן:

אשת חיל מי ימצא / יאיר רט

בפסגת הצמרת של השיר האהוב עלי במיוחד אני מדרג את השיר אשת חיל, ולא דווקא בגלל שלל הלחנים שחוברו לשיר אלא דווקא בגלל מילותיו המיוחדות והייחודיות שחיבר שלמה המלך. חז"ל מיקמו את הפיוט בערב שבת, לאחר חזרת הבעל והילדים מבית הכנסת וקבלת מלאכי השרת. לאחר שישה - ימים של עמל בבית ומחוצה לו, בלחץ היומי, בריצות היום-יומיות בין הילדים, העבודה, הבית, הניקיונות, הקניות, ועוד ועוד. מגיע הרגע בו הכל נעצר, הזמן עומד מלכת, כל בני הבית עומדים ומכבדים את מי שעומד במרכזו של העמל, הטרחה והדאגה התמידית לתפקודו התקין של הבית.

✿ גם ביחידה יש את מי ש"עומד במרכזו של העמל" ואחראי לתפקודו התקין של הבית (הבסיס או היחידה). האם גם ליחידה את "אשת חיל מי ימצא" שלה, בו היא מכבדת את אותם החיילים?

✿ כיום, המצב אותו מתאר יאיר רט בו האישה מחכה לבל והילדים שישבו מבית הכנסת אינו בהכרח נכון שכן גם האישה יכולה ללכת לבית הכנסת. גם בצבא ישנם שינויים דומים מבחינת כניסתן של נשים לתפקידים שנחשבו לנחלתם של הגברים בלבד בעבר.

קריאה:

שְׁמֹר אֶת-יּוֹם הַשַּׁבָּת, לְקַדְּשׁוּ, כַּאֲשֶׁר צִוְּיָה, ה' אֱלֹהֵיךָ. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד, וְעָשִׂיתָ כָּל-מְלֹאכֶתְךָ. וַיּוֹם, הַשְּׁבִיעִי--שַׁבָּת, לַה' אֱלֹהֵיךָ: לֹא תַעֲשֶׂה כָּל-מְלֹאכָה אֹתָהּ וּבִנְךָ-וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ-וְאִמְתְּךָ וְשׂוֹרְךָ וְחֹמְרְךָ וְכָל-בְּהֵמָתְךָ, וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיךָ--לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ, כָּמוֹךָ.

(דברים ה', יא-יג)

אלים מתחלפים, התפילות נשורות לעד / יהודה עמיחי

1

מילה אחת "אמן" חרותה עמוק באבן אמן קשה וסופי על כל שהיה ולא ישוב, אמן רך ומזמר כמו בתפילה, אמן ואמן, וכן יהי רצון.	ראיתי ברחוב, בערב קיץ ראיתי אישה שכתבה מילים על ניר פרוש על דלת עץ נעולה, וקיפלה ושמה בין דלת למזוזה והלכה לה.
מצבות נשברות, מילים חולפות, מילים נשכחות, שפתים שאמרו אותן הפכו עפר, שפות מתות כבני אדם, שפות אחרות קמו לתחייה, אלים שבשמים משתנים, אלים מתחלפים, התפילות נשורות לעד.	ולא ראיתי את פניה ולא את פני האיש שיקרא את הכתוב ולא ראיתי את המילים. על שולחני מונחת אבן שכתוב עליה "אמן", שבר מצבה, שארית מבית קברות יהודי שנחרב לפני כאלף שנים, בעיר שבה נולדתי.

המקדש/ת או חז/ת את הגביע ביד ואומר/ת:

" יום הששי. וַיִּכְלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְכָל-צָבָאָם. וַיִּכְלּוּ אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מְלֹאכֶתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה; וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מְכָל-מְלֹאכֶתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-יּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ: כִּי בּוֹ שָׁבַת מְכָל-מְלֹאכֶתוֹ, אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. (בראשית א, לא – ב, ג)

ברכה על היין:

סְבִי מְרֻנָּה. בְּרוּךְ אַתָּה ה'. אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:
בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְרָצָה בָּנוּ. וְשָׁבַת קִדְּשׁוּ בְּאַהֲבָה
וּבְרָצוֹן הַנְּחִילָנוּ. זְכֵרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. כִּי הוּא יוֹם תְּחִלָּה לְמִקְרָאֵי קִדְּשׁ זְכָר לְיִצְיָאָה
מִצְרַיִם. כִּי בָנוּ בְּחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים וְשָׁבַת קִדְּשָׁתָּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הַנְּחִילָתָנוּ:
בְּרוּךְ אַתָּה ה'. מֶלֶךְ הַשָּׁבָת:

קידוש ליל שבת – חובת ההצהרה והעדות על קדושתו של יום השבת, היא הקידוש, נזכרת כבר במשנה (ברכות ח, א), אך הנוסח שלפנינו (בשינויים קלים) ידוע רק מספרות הגאונים. הקידוש של ליל שבת מורכב משלושה חלקים: ציטוט מן התורה, ברכת הגפן וברכה העוסקת בקדושת יום השבת. על פי מנהגים שונים הוא נאמר בעמידה או בישיבה (ויש המחלקים אותו בין עמידה לישיבה). ראוי להעיר, כי על פי קביעת האר"י צריך שיהיו בקידוש שבעים מילים בלבד (כמניין "יין" בגימטריה), ועל כן צמצמו את נוסח ספרד שיתאים לקביעה זו. בנוסח אשכנז נוסף (אחרי "זכר ליציאת מצרים") המשפט: "כי בנו בחרת ואותנו קידשת מכל העמים".

(פני שבת נקבלה / עורך: שי זרחי)

ברכת הילדים – המנהג לברך את הילדים, גם מבוגרים ונשואים, מתועד החל מספרות המאה ה-17. החלק הראשון של נוסח הברכה לבנים לקוח מברכת יעקב לנכדיו. לפני מותו ברח יעקב את אפרים ומנשה, שישראל ישתמשו בשמותיהם כדי לברך את בניהם שלהם, בהיותם סמל לברכה: "בך יברך ישראל לאמור: ישימך אלוהים כאפרים וכמנשה"; כך מממשת "ברכת הבנים" את ברכת יעקב. נוסח הברכה לבנות הינו פרפראזה על הנאמר לבנים, כשהמניין שרה רבקה רחל ולאה, ללא בלהה וזלפה, מבוסס על הנאמר בתלמוד הבבלי: "אין קורין אבות אלא לשלושה ואין קורין אמהות אלא לארבע" (ברכות טז ע"ב). הטקס מסתיים בברכת כוהנים (במדבר ו', כד-כז), ויש נוהגים להוסיף גם דברי ברכה משלהם.

(פני שבת נקבלה / עורך: שי זרחי)

קידוש - הבחירה

מה משמעותה של הבחירה?

בנוסח הקידוש אנו מציינים את הבחירה "כי בנו בחרת ואותנו קידשת מכל העמים" מה מהותה של הבחירה, הקדושה ומדוע פותחים אנו את ליל הסדר בקדש בקדושה ובבחירה. מדוע כך נוהגים בכל שבת וחג?

"כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים"

בחירת עם ישראל כעם הנבחר בא לידי מימוש בספר שמות בתיאור יציאת מצרים, התגלותו של ה' למשה במעמד הסנה מבשר את סוף תקופת הגלות. הגלות 'הובטחה' לאברהם במעמד ברית בין הבתרים "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה", ובמעמד הסנה הבוער אומר ה' למשה: (שמות פרק ג', ז'-ח) "ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאביו. וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הפנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבوسی".

בחירת ישראל, העדפת בני ישראל על פני עמים אחרים אינה מוסברת, עיון בספר בראשית מצביע על מוטיב החוזר 'העדפה'. ה' מעדיף את מנחת הבל על פני מנחת קין, אברהם מעדיף את יצחק על פני ישמעאל, יצחק אוהב את עשו אך לומד לבחור ביעקב, יעקב בוחר ומעדיף את יוסף בנה של רחל על פני בני לאה, ולבסוף בבוא יעקב לברך את נכדיו בני יוסף הרי שמשכל את ידיו ומעדיף/בוחר את אפרים הצעיר על פני מנשה הבכור. הנבחר אינו הבכור, הוא השני, הצעיר, נראה שזווית ראייה זו על ספר בראשית יכול להצביע על הסבר, בחירה היא טבעו של עולם, נוהג אני לומר שבכל יום ובנותי (חמש במספר) טוענים מדוע 'אני לא נבחרתי', מדוע הוא/היא נבחרו? כנגדם הרי התשובה כולכם נבחרים, אין אנו מעדיפים אחד על פני השני, ובצייני מצב זה, לרוב אני שומע גיחוכים, אין זו תמונת מצב של משפחה חריגה, אלא, כך הם פני הדברים. ביחסינו כאחים ואחיות, כבנים ובנות להורינו דומה שזו תחושה נלוות, מעין צל המוצל מדמותה של משפחה.

אם כן מה יש ללמוד מכך?

מהו הקשר בין הבחירה לשיבה בארץ ישראל, האם השיבה בארץ מובטחת והיא ללא כל תנאי או שמא השיבה בארץ מותנת בהתנהגות מוסרית?

נראה שבחירת עם ישראל בשיבתה בארץ ישראל (מדינת ישראל) הנה אך ורק בתנאי שיקיימו את מצוות האל, ולא, הארץ תקיא אותם וייגלו מעל אדמתם. הבחירה היא היא המטלה הגדולה, אחריות רבה יש לנבחר בדאגותיו לעולם כולו.

כך יש לראות את פתיחת השבת ב'קידוש' ופתיחת ליל הסדר ב'קדש', קידוש ובחירה מהווים את תמצית קיומו של העם, לפתוח בשאלת הבחירה במה נבחרנו ומהי החובה בעקבות הבחירה, כך בכל שבת וחג, מציינים את הבחירה כמהות אך בתנאי שנבין מהי החובה הנלוות למצב תובעני זה.

(הרב שלמה פוקס)

למדני אלוהי / לאה גולדברג

למד את שיפתותי ברכה ושיר הלל
בהתחדש יומך עם בוקר ועם ליל,
לבל יהיה יומי היום כתמול שלשום
לבל יהיה יומי עלי הרגל.

למדני אלהי, ברך והתפלל
על סוד עלה קמל, על נוגה פרי בשל,
על החרות הזאת: לראות, לחוש, לנשום,
לדעת, ליחל, להיכשל.

✿ האם גם לאדם החילוני יש דברים שקדושים עבורו? האם יש לו תפילות, כמו שללאה גולדברג יש את התפילה שלה?

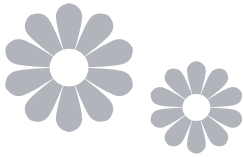
מהותה של הברכה

מלשון "בָּרַךְ", להתכופף כברך, לבטל את האגו.
מלשון בריכה, מקור מים חיים.
מלשון 'הַבְּרָכָה', להבריק אילן, על מנת ליצור בריאה חדשה יש לכופף ענף אל הקרקע ולכסותו באדמה,
הענף יתחדש, ישריש וייצור חיים מכוח שורשי האילן.
נברך ונתברך בברכה, היכולת לברך באה מכוח שורשי האילן, מהמשפחה, מהעם וממורשתו.
(הרב שלמה פוקס)

נטילת ידיים, רחץ

נרחץ את ידינו מ...היום שחלף, השנה שחלפה, אך לא נרחץ בניקיון כפים ונאמר אין זה באחריותנו, מהי אחריותנו?
האם לא היה מן הראוי לרחוץ/ליטול ידיים בטרם הקידוש ?
נוהגים ליטול ידיים מיד לאחר הקידוש ובליל הסדר אומרים 'קדש ורחץ', ראשית נכנס לקדושה ורק אח"כ נלך לרחוץ, הרבי מגור בספרו ה'שפת אמת' מעלה רעיון יפה, "סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורודפהו", סור מרע אין כוונתו לעסוק ברע ולבערו מן העולם ורק אח"כ להתפנות, אם בכלל, לעשות טוב, אלא, סור מרע – כוונתו להשליך את הרע ומיד לעשות טוב, ברגע שעושים טוב הרי שהרע נעלם, כך יש להבין 'קדש' נערוך קידוש ונתקדש ואז נבין שזקוקים אנו לרחצה. הטוב יעורר בנו את הצורך בהתנקות פנימית.
(הרב שלמה פוקס)

"המוציא"

ברכה על החלות:

יש האומרים תוך הרמת שתי החלות:
ברשות שבת מלכתא, ברשות יצחק בעל
הסעודה, כאמור "פּוֹתַח אֶת-יָדְךָ; וּמְשַׁבֵּעַ
לְכָל-חַי רִצּוֹן" (תהילים קמה, טז)

יש האומרים תוך גילוי שתי החלות:
ראו, כִּי-ה' נָתַן לָכֶם הַשְּׁבֵת עַל-כֵּן הוּא נָתַן
לָכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי, לֶחֶם יּוֹמִים; שָׁבוּ אִישׁ
תַּחֲתָיו, אֶל-יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי (שמות טז, כט).

ברכה:

בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ:
בוצעים את החלה, טובלים במלח ומגישים למסובים.

ברכת "המוציא" – זוהי ברכה הנאמרת לפני אכילת לחם, ולשונה עוצבה בהשראת תהילים קד, יד:
"מִצְמִיחַ חֲצִיר, לְבִהְמָה, וְעֹשֶׂב, לְעִבְדֵי הָאָדָם; לְהוֹצִיא לֶחֶם, מִן-הָאָרֶץ". בליל שבת מברכים "המוציא" על
שתי חלות שלמות, כדי להזכיר את הכמות הכפולה של המן שלקטו בני ישראל במדבר בכל ערב שבת. נהוג
לבצוע את החלה ולטבול חתיכה ממנה במלח, כזכר לקורבנות במקדש, שעליהם נאמר: "וְכָל-קִרְבַּן מִנְחָתְךָ,
בְּמֶלַח תִּמְלַח" (ויקרא ב, יג).

בסעודת שבת לא האכילה היא המצווה, אלא העונג שבאכילה.

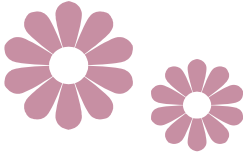
(רבי שמואל מסוכצ'וב)

בציעת הפת בעשר אצבעות

סידור רש"י סימן תכ

דיני סעודה.

וכשאדם בא לסעוד, נוטל ידיו תחילה ואח"כ מברך על נטילת ידיים, ובוצע פיתו בשתי ידיו, ומברך המוציא
לחם מן הארץ, עשר תיבות הללו כנגד עשר מצוות התלויות בתבואה, לא תחרוש, זריעת כלאים, לקט,
שכחה, ופאה, חלה, תרומה, מעשר ראשון, ושני, ועני, וכנגד עשר תיבות שבמקרא זה מצמיח חציר לבהמה
ועשב לעבודת האדם להוציא לחם מן הארץ (תהלים ק"ד י"ד)

פרשת השבוע

פרשה מן התורה, הנקראת בבית הכנסת ביום שבת (וחלק ממנה נקרא בימי שני וחמישי לפני השבת). מנהג קבוע בכל תפוצות ישראל זה מאות שנים (ולפי המסורת היהודית - כבר מימי עזרא הסופר) לקרוא בציבור בכל שבת קטע מן התורה, על מנת להפיץ את ידיעת התורה בקרב העם כולו. לשם כך נחלקה התורה לחלקים ("סדרות או "פרשיות"), ובכל שבת קוראים אחת מהן. לפי המנהג, קוראים את כל התורה בכל שנה פעם אחת בלבד, ומשום כך נקבעו 54 פרשיות (שכן זהו המספר הגדול ביותר האפשרי של שבתות שנה אחת, שבהן לא חל יום טוב או חול המועד). בשנים בהן אין מספר זה של שבתות, קוראים בשבתות מסוימות שתי פרשיות מחוברות, כגון "ויקהל"- "פקודי", "תזריע"- "מצורע", "ואחרי מות"- "קדושים", "בהר"- "בחוקותי", "חוקת"- "בלק", "ניצבים"- "וילך".

פרשת השבוע נקראת על פי המילה הראשונה או על פי אחת המילים הראשונות שבה. הפרשה האחרונה בתורה, "וזאת הברכה", נקראת בשמחת תורה, ומיד אחריה מתחילים לקרוא את הפרשה הראשונה בתורה, פרשת "בראשית".

שבתות מיוחדות – שבתות שנוסף להן אופי מסוים ומנהגים מיוחדים, בהתאם לתוכן פרשת השבוע או ההפטרה, או בהתאם לעונה. ואלו הן חלק מן השבתות המיוחדות:

שבת שובה – השבת שבין ראש השנה ויום כיפור.

שבת שירה – השבת שחלה בין י' לט"ז בשבט, בה קוראים בפרשת בשלח את שירת הים – "אז ישיר משה ובני ישראל..." (שמות טו') על קריעת ים סוף.

שבת שקלים – השבת שלפני ראש חודש אדר, או שבת ראש חודש אדר אם חל בשבת.

שבת זכור – השבת שלפני פורים.

שבת פרה – השבת שלפני שבת החודש.

שבת החודש – השבת שלפני ראש חודש ניסן או שבת ראש חודש ניסן אם חל בשבת.

שבת הגדול – השבת שלפני חג הפסח.

שבת חזון או איכה – השבת שלפני ט' באב.

שבת נחמו – השבת שלאחר ט' באב.

שבתות דנחמתא – שבע שבתות (הנחמה) שבין תשעה באב וראש השנה.

הפטרה – ההפטרה היא פרק מספרי הנביאים הנקרא בבית הכנסת בתפילת שחרית לאחר קריאת פרשת השבוע.

המקור לתקנת קריאת ההפטרה מופיע בספרות המשנה והתלמוד, אך הוא נעדר טעם והסבר. בספר אבודרהם (פירוש לסידור התפילה שכתב דוד בן יוסף אבודרהם, פרשן שחי במאה ה-14

בספרד), מוטעם כי החלו להפטיר בנביא בעת שלטונו של אנטיוכוס אפיפנס (אנטיוכוס ה-4). לדברי המחבר, בתוקף דרישת ה"התייונות" של השליט מבית סלווקוס, נאסרה על היהודים הקריאה המסורתית בתורה. בתגובה נהגו היהודים לקרוא טקסט מן הנביאים, כתחליף לקריאה בפרשת השבוע. כך, אל מול החלוקה המסורתית של הפרשה ל-7 חלקים בני 3 פסוקים לפחות, תיקנו שהקריאה בטקסט הנבחר מן הנביאים תהיה בת 21 פסוקים לפחות (לכך יש יוצאים מן הכלל, כגון הפטרת שבת שובה - השבת שבין ראש השנה ליום כיפור - הקצרה מדרישת המינימום המקובלת).

על פי הסברו של אבודרהם, המקור להתפתחותה של הקריאה בנביאים מסביר את השם הפטרה: באמצעות קריאה זו היו "נפטרים" מקריאת התורה, בעוד שהשלטונות היווניים לא יכלו לדעת כי מדובר בתחליף ישיר של מצוות דת אסורה.

דוגמאות לדרשות על פרשת השבוע:

פרשת "ויצא":

פרשה זו היא השנייה מבין שבע פרשות המתארות את חייו ועלילותיו של יעקב אבינו. כך, למרות שמקובל לכוונת את ספר בראשית "ספר אברהם-אבינו", הרי מבחינת עיקר החומר המסופר בו, הריהו "ספר יעקב-אבינו". הפרשה נפתחת בסיפור המפורסם על חלום יעקב: וַיְחַלֵּם, וַהֲנֵה סֵלֶם מְצַב אֲרָצָה, וְרָאשׁוּ, מְגִיעַ הַשְּׁמַיִמָה; וַהֲנֵה מְלֶאכִי אֱלֹהִים, עֲלִים וַיְרָדִים בּוֹ (בראשית כה, יב). יעקב מצטרף בכך לשושלת מפוארת של חולמים. למעשה, כמעט כל אנשי בראשית חולמים, החל מתרדמתו של אברהם בעת הברית בין-הבתרים, וכלה בנינו, יוסף בן יעקב בעל החלומות. מעבר לפרשנויות ולהסברים הרבים שניתנו לכל חלום ולכל חולם בנפרד, ריבוי החולמים והחלומות ב"בראשית", בניגוד לארבעת החומשים שאחריו, יכול להיות מוסבר גם בכך שזהו השלב הקדם-הכרתי, לפני מתן תורה, שממנו והלאה מתרחש הכל בעולם הערות. בהמשך מגיע יעקב לחרון חולם על רחל ומתעורר בבוקר עם לאה: וַיְהִי בַבֶּקֶר, וַהֲנֵה-הוּא לְאָה; וַיֹּאמֶר אֶל-לֵבָן, מַה-זֹּאת עָשִׂיתְ לִי הַלַּא בְּרַחֵל עֲבָדְתִי עִמָּךְ, וְלָמָּה רָמִיתָנִי (בראשית כט, כה). מתשובתו של לבן מקבל יעקב את השיעור הראשון, ולא האחרון, על כך שלרמאותו של יצחק ולגזלת הבכורה מעשיו יש מחיר. הפרשה כולה, שבה באים לעולם בני יעקב, מייסדי שבטי ישראל, עשירה בשמות, ובהסברים על מתן השמות, המשקפים את תחושות הנשים כלפי עצמן, כלפי בעלן וכלפי ילדיהן. בימים אלה של פריימריז ובחירות, נעים לחשוב על תקופה שבה בחירת השם לא הביאה בחשבון רק שיקולים של התאמתו לסלוגן שישתלב בג'נגל שיתרום לרייטינג שיעצים את הקמפיין...

(פני שבת נקבלה / עורך: שי זרחי)

פרשת אחרי מות - קדושים

ברצוני להתייחס אל מילה אחת בלבד, שהיא אמנם מעין מילת-מפתח בשתי הסדרות האלה, וזה מונח הקדושה.

הסדרה השנייה פותחת בפסוק העצום: "קדושים תהיו, כי קדוש אני ה' אלוהיכם". ובסדרה הזאת עצמה עניין הקדושה, או הקידוש של עם ישראל, חוזר ונשנה פעמים רבות: "והתקדשתם והייתם

קדושים כי אני ה' אלוהיכם. ושמרתם את כל חוקותי ועשיתם אותם, אני ה' מקדשכם... והייתם לי קדושים, כי קדוש אני ה' ועוד, ועוד.

אלה הם ציווים וייעודים נעלים ביותר, ועם זה אין כמותם פסוקים, ביטויים וניסוחים המסוכנים יותר מבחינת האמונה. שהרי הם ניתנים להתפרש, וכך פורשו - בשגגה, ולפעמים גם בזדון - כאילו יש בעם ישראל מטבעו משהו שמקנה לו משמעות של קדושה. תפיסה זו משחררת את האדם מישראל מן האחריות, ומקנה לו בטחון לגבי דברים אשר אסור שיהיה האדם בעל בטחון לגביהם, משום שהם מן הדברים שהם מגמה ותכלית וחיוב ומשימה ופרוגרמה, ואינם נתונים. הפיכת מושג הקדושה, כתפקיד וכמשימה המוטלת על עם ישראל, לתכונה המושרשת וטבועה בעם ישראל - זו הפיכת האמונה לעבודת אלילים.

שלוש הפטרות צמודות לשתי הפרשיות האלה, לפי המקרה: אם כל אחת מהן נקראת לחוד או אם שתיהן מחוברות יחד; ויש גם הבדלים בין מנהג האשכנזים ומנהג הספרדים. אבל הצד השווה בכל שלוש ההפטרות הוא שהן מן הדברים הקשים ביותר שנאמרו בפי הנביאים על עם ישראל כפי שהוא בפועל, לעומת מה שהוא חייב להיות.

...ולכן יכול הנביא עמוס לומר דברים המבעיתים היום את הרואים עצמם כמאמינים, והמאמינים בסגולה מיוחדת של עם ישראל ולא במשימה מיוחדת שהוטלה עליו: "הנה עיני ה' אלוהים בממלכה החטאה, והשמדתי אותה מעל פני האדמה, אפס כי לא השמיד אשמיד את-בית יעקב נאום-ה'". בית יעקב קיים ועומד כעם שעליו מוטלת עבודת ה'. אבל אין לו שום הבטחה, שבגלל עבודת ה' שהוטלה עליו, גם אם אין הוא מקיים אותה - מובטחת לו ממלכה ומובטחת לו ארץ. שתי ההפטרות האחרות הצמודות לסדרות האלה הן פרקים ביחזקאל שהם מן התוכחות הקשות ביותר במקרא. "הודע את ירושלים את תועבותיה" - "עיר שופכת דם בתוכה"... וזה מוסמך ל"קדושים תהיו...אני ה' מקדשכם".

הדברים הקשים האלה ביחזקאל אמורים עלינו. באותו יום שאני משוחח איתכם בשידור זה פתחתי את העיתון הבוקר, ומצאתי אותו מלא כתבות על מעשי רציחה שנעשו בקרבנו ומעשי רציחה שעשינו באחרים, ומעשי זימה וזנות ותועבה ואונס וגזל ושוד, ואין צריך לומר - עבודה זרה. ועם כל זה, יש אנשים הטוענים: אנחנו מטבענו עם קדוש. אנחנו נצטוונו להיות עם קדוש - ולא היינו עם קדוש. וזה מה שאומרת לנו הסמכת שתי הסדרות לשלוש ההפטרות.

(הערות לפרשיות השבוע" / ישעיהו ליבוביץ)

לכל פרשה יש הפטרה או הפטרות הצמודות אליה. "יש וההפטרה מקבילה ותואמת את הפרשה, אבל במקרים מסוימים היא מכוונת דווקא נגד אינטרפרטציה [פירוש] מוטעית ומטעה של הפרשה".

(פרופ' ישעיהו ליבוביץ)

✿ אפשר לפרש את דבריו של ליבוביץ כהתרעה מפני מצב בו אנו רואים את התפקיד שלנו או הדרגה כהוכחה לכך שהיננו טובים, במקום לראותו כתפקיד ומשימה המוטלים עלינו.

קידוש של יום שבת

קידוש ליום שבת

נוסח אשכנז:

אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי. וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד. וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר:

אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ. והאכלתיך נחלת יעקב אביך. כי פי ה' דבר: ושמרו בני ישראל את השבת. לעשות את השבת לדורתם ברית עולם:

ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. וביום השביעי שבת וינפש:

זכור את יום השבת לקדשו. ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. ויום השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרדך אשר בשעריך כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי:

על כן ברח ה' את יום השבת ויקדשהו:

סברי מרגן:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

נוסח ספרדי:

מזמור לדוד. ה' רעי לא אחסר:

בנאות דשא ירביצני. על מי מנחות ינהלני:

נפשי ישובב. ינחני במעגלי צדק למען שמו:

גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי.

שבטך ומשענתך המה ינחמני:

תערוך לפני שלחן נגד צוררי. דשנת בשמן ראשי כוסי רוייה:

אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי. ושבת בביית ה'

לארץ ימים:

אם תשיב משבת רגלך, עשות חפצך ביום קדשי.

וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד. וכבדתו מעשות

דרכיך, ממצוא חפצך ודבר דבר:

אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ. והאכלתיך

נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר:

ושמרו בני ישראל את השבת. לעשות את השבת

לדורתם ברית עולם:

ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם. כי ששת ימים

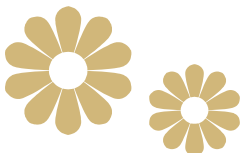
עשה ה' את השמים ואת הארץ, וביום השביעי שבת

וינפש. על כן ברח ה' את יום השבת ויקדשהו:

סברי מרגן:

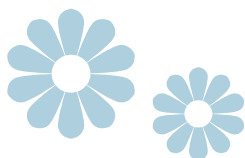
ועונים - לחיים:

ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, בורא פרי הגפן:

סעודה שלישית

סעודה שלישית – חז"ל קבעו (בבלי, שבת קיז ע"ב) שיש לאכול שלוש סעודות בכל שבת. קביעה זו פורשה הלכה למעשה על סעודה בליל שבת ועל שתי סעודות הנאכלות במשך יום השבת. זמנה של הסעודה השלישית הוא מעט לפני השקיעה, ומסיימים אותה לקראת תפילת ערבית של מוצאי שבת. יש שהיא נערכת בבית ויש המקיימים אותה בציבור, בבית הכנסת. בתורת הסוד הוענקה לסעודה השלישית משמעות מיוחדת, כיוון שהיא נאכלת בזמן שבו, לפי תפיסתה, גדולה במיוחד הקרבה בין ה' לעמו, ודבר זה בא לביטוי גם בפיוטים שנהוג לאומרם בסעודה זו.

נוסח אשכנזי

מדליקים את הנר (אפשר לתת לאחד הילדים להחזיקו).
 המבדיל/ה מחזיק/ה את הגביע ביד ואומר/ת:
 הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד:
 כי עזי וזמרת יה ה'. ויהי לי לישועה:
 ושאבתם מים בששון. ממעיני הישועה:
 לה' הישועה. על עמך ברכתך סלה:
 ה' צבאות עמנו. משגב לנו אלהי יעקב סלה:
 ה' צבאות. אשרי אדם בטח בך:
 ה' הושיעה. המלך יענגנו ביום קראנו:
 ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר. כן תהיה לנו:
 כוס ישועות אשא. ובשם ה' אקרא:
 סברי מרגן:
 ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם. בורא פרי הגפן:
 ברכת הבשמים: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם.
בורא מיני בשמים:
 מריחים את הבשמים.
 ברכת הנר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם. **בורא מאורי האש:**
 מסתכלים בקצות האצבעות לאור הנר.
 ברכת הבדלה: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם.
 המבדיל בין קדש לחל.
 בין אור לחשך. בין ישראל לעמים.
 בין יום השביעי לששת ימי המעשה:
 ברוך אתה ה'. המבדיל בין קדש לחל:
 שותים את היין ומכבים את הנר על-ידי טבילתו בין שנשפך מהגביע.

נוסח ספרדי

ראשון לציון הנה הנם. ולירושלים מבשר אתנו:
 כוס ישועות אשא. ובשם ה' אקרא:
 אנא ה' הושיעה נא:
 אנא ה' הצליחה נא:
 הצליחנו. הצליח דרכינו. הצליח למודינו. ושלח
 ברכה רוחה והצלחה בכל מעשה ידינו.
 פדכתוב: ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלהי ישעו:
 ליהודים ה' אורה ושמחה. וששון ויקר:
 וכתוב ויהי דוד לכל דרכיו משפיל. וה' עמו:
 כן יהיה עמנו:
 סברי מרגן(ועונים – לחיים):
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, בורא פרי
 הגפן:
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, בורא עצי
 (עשב) (מיני) בשמים:
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, בורא מאורי
 האש:
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, המבדיל בין
 קדש לחול ובין אור לחשך ובין ישראל לעמים ובין
 יום השביעי לששת ימי המעשה. ברוך אתה ה',
 המבדיל בין קדש לחול:

טקס הבדלה – תפילת ערבית של מוצאי שבת, המתקיימת בבית הכנסת, כוללת בדרך כלל גם טקס של

הבדלה בציבור. טקס ההבדלה נערך לאחר מכן גם בבית, במסגרת המשפחה. לפני המבדיל מובאים נר קלוע כשהוא דולק, כלי ובו בשמים וגביע מלא יין. הטקס – שכולל פסוקי מבוא מהמקרא, ברכות על היין, הבשמים ואור הנר וברכת "המבדיל בין קודש לחול" – מציין באופן בולט את המעבר מן השבת אל ימות החול, והוא מקביל על דרך הניגוד אל הקידוש, הנאמר בליל שבת. טקס ההבדלה מוכר בעיקרו כבר לתנאים (משנה ברכות ח, ה), אך פסוקי המבוא צורפו אליו רק בימי הביניים.

✿ טקס ההבדלה מהווה הזדמנות לעסוק בהבדלים הקיימים בחבקה הישראלית וביחידה בין בני האדם; מהו המבדיל בינינו ומהו המחבר בינינו, כיצד אנו מתייחסים אל מי שנתפס בעינינו כ"אחר", והאם גם אנחנו ה"אחר" של מישהו אחר.

הקטעים הבאים מתייחסים לנושא זה של היחס לאחר:

האחר / מילים ולחן: ברי סחרוף

תן לפה לדבר	כי אתה לא לבד בעולם
שהלשון תשחרר	עם הפנים אל האחר
עם הפנים לאחר	תגלה את עצמך
שלא ידעת	עם הפנים אל האחר
הרכבת תשרוק	
זה הזמן לעלות	המחסום יישר
על קרון הרוחות	המילה תגשר
ששכחת	האויב הוא חבר
	שזנחת
אז אל תפחד	
ואל תביט מהצד	אז אל תפחד...

"...הגיוון התרבותי אינו רק מקור לעושר והתעלות; הוא גם מקור של מה שנראה לא-אחת כשסע קשה ואף מאיים, עקב קיומן של דילמות לגבי תוכני הזהות הקולקטיבית שמציעות כל אחת מן הקבוצות לאומיות, הדתיות והאתנו-תרבותיות. ישראל היא גם חברת מהגרים, שעקב העלייה הגדולה אליה התחזקה בה החלוקה בין הקבוצות האתנו-תרבותיות ואף החלוקה על פי מידת הדבקות בדת בקו הרצף דתיים-חילוניים.

השאלה בחברה רב תרבותית היא: האם אפשר להדגיש את כל התכנים שנושאות איתן הקבוצות השונות - במידה שווה, או שיהיו תכנים שיודגשו יותר מאחרים? אלו קבוצות ישפיעו יותר מאחרות על קביעת תוכני הזהות הקולקטיבית ולאלו קבוצות יתאפשר רק חופש להמשיך ולהחזיק במרכיבים מסוימים של זהותן? והיש גורמים המסייעים להקהיית עוקצן של דילמות אלה?

אין ספק שהחברה הישראלית כיום היא חברה שבה מתקיים תהליך מתמשך ומתמיד של מפגשים של תרבויות, קבוצות ויחידים מרקעים שונים והנושאים איתם אינטרסים שונים. מפגשים אלו מלווים, לעיתים, בתחושות של חוסר אמון, חשדנות, ניכור וניתוק חברתי. תחושות אלו מתעצמות, לעיתים, עד כדי התנהגות אלימה - מילולית ופיזית. אנו עדים לעמדות המביעות חוסר סובלנות של קבוצה אחת כלפי האחרת. עמדות אלו רוויות לא-אחת בסטריאוטיפים ובדעות קדומות.

אם לא תיעשה פעולה מידית, בעיקר בתחום חינוך הנוער ואף בחינוך מבוגרים, יעמיקו ההבדלים בין קבוצות האוכלוסייה וייווצר מצב של קונפליקט וקיטוב חברתי."

(מתוך מאמרו של דוד סילורה "מקיטוב לשילוב: פישור וגיבור כדרך לחיים בחברה רב תרבותית". מתוך אתר האינטרנט "סולחה": <http://www.sulcha.co.il>)

הבדלה – אמיר גלבו

לרוב .	שעה זו שנתכנסה לנרתיקה חמה
שאני לא אברהם.	שוב אני רוצה לראות בנחמה.
שאני לא יעקב.	שהבטחתי לעצמי כה מעט.
שהבטחתי לעצמי כה מעט.	שלא קיימתי לעצמי כה הרבה.
שלא קיימתי לעצמי כה הרבה.	ואבוי שאני מוצאה בהבטחה
שאניני יכול	שהבטיח ה' לאברהם
שאינני אלא חול	שהבטיח ה' ליעקב
מעט מהרבה.	שזרעם ירבה כחול
	על שפת הים

"וכי יגור אתך גר, בארצכם לא תונו, אתו. כאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם, ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם, בארץ מצרים: אני, ה' אלהיכם. לא-תעשו עול, במשפט, במדה, במשקל ובמשורה."

(ויקרא פרק יט, לג-לו)

פירוש הרב שמעון רפאל הירש (גרמניה, מאה 19) על "כי גרים הייתם":

"הטעם המיוחד 'כי גרים הייתם בארץ מצרים' – בא לשמור על הכלל הזה מכל פגיעה. כל אסונכם במצרים היה זה, שהייתם גרים שם, ובתור שכאלה לא הייתם זכאים לפי השקפת העמים לאדמה, למולדת, לקיום, ומותר היה לעשות בכם ככל העולה על רוחם. בתור גרים הייתם משוללי זכויות במצרים וזה היה שורש העבדות והעינוי שהוטלו עליכם. על כן הישמרו לכם זה לשון אזהרה פן תעמידו את זכויות האדם במדינתכם על יסוד אחר מאשר האנושיות הטהורה, שהיא שוכנת בלב כל אדם באשר הוא אדם. כל קיפוח של זכויות אדם, יפתח שער לשרירות ולהתעללות באדם, הוא שורש כל תועבת מצרים..."

בהבדלה שימוש בכל החושים, ראייה - אור, שמיעה - ברכה, ריח - בשמים, מישוש - בשמים, טעם - שתיית היין.

כאשר אנו מעבירים מסר בדרך אחת בלבד, כמו דיבור או קריאה, ייתכן שהמסר לא יגיע לכולם. כאשר מעבירים מסר בעזרת חושים רבים, או לחלופין במספר דרכים, גדל למעשה הסיכוי שהמסר שלנו יגיע ליותר אנשים שונים.

השבת היא ציון הזמן הבולט ביותר בלוח-השנה של עם ישראל. בוודאי גורמת לכך המחזוריות הריתמית התכופה של הופעתה. אפשר להמשיל אותה לפעימת הלב במחזור הדם של הגוף החי. היא המקיימת את רציפות החיים בזמן. שבוע אחר שבוע דרך כל החודשים, דרך כל העונות, דרך כל החגים היא חוזרת בדפוסה הקבוע, המתגוון אמנם בשכנותם של חגים על-ידי קריאת פרשיות התורה וההפטרות ועל-ידי תוספות מסוימות בתפילה, אך נשאר שווה בקווי הצורה ושווה בתוכן. ... במחזוריותה היא משווה לזמן הקוסמי המתעגל כיוון תכליתי מבריאה אל גאולה; לפי מנינה נמנים גם השנים לשמיטין וליובלות. היא מנצחת איפוא על זרימת הזמן ועל-כן היא זכתה לאורך הדורות לתשומת-לב מיוחדת. השבת היא ציון הזמן הבולט ביותר גם בעשירות התכנים ובשכלול המבנה. בפיט "לכה דודי", שכל בית ישראל נוהגים להקביל בו פני שבת בדורות האחרונים, משולה השבת לכלה. דימוי זה ננעץ בפסוקי בראשית המתארים את השבת "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, ויכל אלוהים..." ביטוי המעיד על הטוב ועל היופי שנשלמו, וכלולות הן סמל לאחדות ולשלמות. עם ישראל שקד על השבת במשך דורות כדי שתהיה כלולה ביופיה, וכך הוא מקבל אותה ככלה, כיום של שלמות, יום שבו מתעלים הבריות אל שלמות חיים היעודה להם. השבת מסמלת שלמות זו ומפרשת את משמעותה. כזיכרון למעשה בראשית היא מעידה על שלמות הבריאה. כזכר ליציאת מצריים היא היציאה מעבדות לחירות ומשעבוד לגאולה.

(אליעזר שביד, "ספר מחזור הזמנים", עמ' 36)

✧ השבת יכולה להיתפס כנקודה של חיבור ליהדות, או דווקא ריחוק ממנה. ייתכן שבמסגרת הצבאית השבת היא עדיין ציון זמן בולט כשמועדי לוח השנה העברי מתערפלים להם בין אימון - קו - תעסוקה - לשגרה הצה"לית השוחקת.

"ההוויה החברתית המיוחדת של שבת המשפחה גם יחד... כלולה בתוכני השבת והחג, והשבת חשובה במיוחד מבחינה זו, מפני שתכיפותה היא שמקיימת הוויה זו ברציפות... היושבים יחד אל שולחן המשפחה באים כדי להיות זה עם זה, להיאהב זה לזה, לגלות עצמם זה לזה, כל אחד לפי אופיו ומקומו במשפחה, עם שהם יושבים יחדיו כדי לקדש את היום..."

(אליעזר שביד, "ספר מחזור הזמנים", עמ' 44)

✧ לשבת יש אופי שונה בכל משפחה, המשקף את המסורת המיוחדת לה. האם גם ליחידה יש מסורת המיוחדת לה לשבת? כיצד היא נוצרה וכיצד היא משקפת את האופי היחידתי?

על השבת / ברל כצנלסון

"כדי לקיים את יסוד השבת בחיי ישראל, אינני צריך להסכמים בין-מפלגתיים ואף להוראות רבנים. השבת בשבילי היא מעמודי התרבות העברית וההישג הסוציאליסטי הראשון של האדם העובד בהיסטוריה האנושית. ואני בוש, שיהיה הכרח לעשות עניין זה, שהוא שלנו, על כל פנים לא פחות מאשר איזה חוג אחר בישראל, עניין להסכם פוליטי."

"...השבת שאין לה אחות בשום עם בימי קדם, ורק בזמן החדש זכתה לכבוד בתחיקה הסוציאליסטית, שבת זו הרי היא תגובתה המוסרית של הנפש היהודית על השעבוד. בכל מקום בתנ"ך, שבו מזהירים על השבת, אתה מוצא הזכרת העבדות במצריים. השבת ויציאת-מצריים הם מושגי מידות יהודים, אשר קידשו את המנוחה לנדכא, לעבד, לאמה..."
(כתביו של ברל כצנלסון, כרך ח')

חילוניים בעד שבת / אהרון מגד

אומר דבר ריאקציוני מאוד: הגיעה השעה שהחילוניים – והם הרוב במדינה היהודית – יעשו משהו למען השבת. אולי יקימו תנועה שנקרא לה "חילוניים בעד השבת", ובקיצור: "תנועת חב"ש".

אחד הדברים העגומים ביותר בהווי הישראלי הוא, שהקנאות הדתית משתלטת והולכת לא רק על ערכי חול אלא גם על ערכי קודש, לא רק על דיני נישואין וגירושין, לידה ומיתה, מאכל ורפואה – אלא גם על כל הכלים, ובראש ובראשונה של השבת.

סוף סוף אין לנו מה להתבייש בה. התרומה הגדולה ביותר של היהדות לקדמה האנושית הייתה עשרת הדיברות, ומאלה – "זכור את יום השבת" הוא החוק הסוציאלי הראשון בעולם, שחולל מהפכה עצומה! אפילו חוק יום-העבודה בן שמונה השעות שנתקבל 3500 שנה לאחר זאת, אינו עולה עליו בערכו! יום מנוחה בשבוע גם לעבד ולאמה, גם לגר ולבהמה! אילו נברא העם היהודי רק לשם כך – כדאי היה לעולם שנברא!

ומה הייתה השבת לישראל, הרי כולנו יודעים. "חמדת ימים". מקרא עונג. היום שבו "מתעורר עץ החיים ומקיש באותם העלים שלו. ורוח נושבת מהעולם ואותם ענפי האילן מתנענעים, ועולים ריחות העולם הבא", ככתוב בספר הזוהר. ועליה מתרפקים "בואי כלה, בואי כלה". בלשון הפרסומות של ימינו, אפשר לומר: "אינך צריך להיות יהודי אדוק דווקא כדי לכבד את יום השבת".

הטלוויזיה עשתה מהפכה גדולה בהווי-החיים בעולם, שאת ממדיה איננו משערים עדיין, גדולה אולי מהמצאת הקיטור, או המטוס. ובנושא הנדון – היא שינתה גם את אופי השבת. על כל פנים – את ערב השבת. השינוי החד ביותר – הוא שינוי סדר הישיבה. במקום שמשפחה יהודית – ולא דווקא אדוקה במצוות – הייתה יושבת סביב השולחן הערוך המכוסה במפה לבנה, ובניה רואים אלה את אלה עין-בעין (ואם נרות דולקים על השולחן, העיניים גם זוהרות במקצת) הרי עכשיו יושבים כולם עם הפנים אל אנשי התיבה המדברת, ואם גם שומעים דרשה יפה מפי הרב אבידור-הכהן ורואים סרט מעניין, ומאזינים לקונצרט רציני – קשה לומר שמלאכי השרת מוצאים את מקומם בתנאים האלה, ואשת-החיל, היא תימצא בתיבה דווקא, מדברת אנגלית או צרפתית.

✿ ביחידה, על-פי-רוב, קיימים מתחים שונים בין חילוניים לדתיים, ורבים ממתחים אלה עולים סביב השבת. ניתן להשתמש דווקא במסגרת הזמן של השבת כהזדמנות חינוכית לפירוק מתחים אלו ובחינתם על-ידי שיחה וביורור הנושא ביחד.

עשו סייג לתורה...

לפני שנים טיילתי יחד עם קבוצת חברים מקיבוצי, ברעם, בטיול ג'פים בנגב. הטיול היה חוויה בלתי נשכחת לכל המשתתפים בו. היה זה לפני תקופת טיולי סיני, ובוודאי לפני תקופת טיולי חוף-לארץ. לא גמיעת מרחקים מופשטים על כנפי נשר של ברזל, לא עלייה לרגל אל מקדשי התרבות המערבית המביאים כל סנוב מצוי לאקסטזה המחייבת, לא !

טיול באמת, שבו העצמות משתתפות בכל קיפולי השטח, והנוף נכנס דרך הגרון והנחיריים עד עומק הבטן, כאשר האבק משחרר אותך מכל אפשרות לראות את הסביבה, אתה יכול לחוש אותה בחושים האחרים, המשתחררים.

טיול הג'פים ההוא יישאר בזיכרוני תמיד כסמל לדרך החיים שבחרתי בה. לפני מרחבים, בידי מצפן והגה, ונתיב שאינו מסומן. עלי לבחור בו, להמציא אותו, לתהות, לטעות, לתעות, עד שאצליח.

חווית הטיול בג'פים עלתה בזיכרוני בשיחה עם חבר-הכנסת הרב לורנץ מאגודת ישראל, כאשר הזמנתי אותו להרצאה במועדון שלנו בברעם. הוא היה אמור להגיע בשעה תשע בערב, והופיע בשעה עשר וחצי עם נהגו, במכונית קטנה. רוב הציבור שלנו כבר התייאש ופרש לישון. התברר שהסברי היו פחות מדי מדויקים, ואורחי תעו שעה בין צומת מירון ובין קיבוצנו.

הרב לורנץ ישב בין אחרוני שחקני הדומינו שנותרו לפליטה במועדון, ואמר בערך כך: "הלילה חשתי ממש מה זה להיות יהודי לא - דתי. הרי אני יהודי חרדי, הווי אומר שאני חי מבוקר עד ערב ומערב עד בוקר עם מפה ביד, היא הלכות שולחן ערוך. כל שעלי לעשות הוא ללמוד את המפה ולציית להוראות. כאשר חלק מן ההסבר אינו ברור לי אני יכול לפנות למי שמומחה ממני כדי שינחה אותי. והנה, הלילה, כאשר נסענו בחושך והתלבטנו בכל צומת, הנהג ואני, לאן לנסוע שמאלה, או ימינה ? כאן אין שלט, שם סובבה אותו הרוח וכיוונו אינו חד-משמעי. ואחרי שהמרנו על כיוון מסוים, שוב מופיעה פניה, עוד אפשרות, עוד התלבטות, ואין תמרור, אין סימן, אין קול ואין עונה, חשבת: כך הם חייכם ללא ההלכה הפסוקה".

"ביסודו של דבר אתה צודק", עניתי לו. "רק טעות קטנה אחת בידך. מצבנו יותר מסובך מזה שהתנסית בו, לא על פרשת-דרכים אנחנו אלא באמצע טיול ג'פים במדבר. אין התפצלויות דרכים מפני שאין כל דרך, יש מרחבים פתוחים לכל כיוון, הכול דרך אפשרית. ואתה, כאדם בן-חורין, בוחר את יעדך ולוקח מצפן ליד. אבל אינך יכול לדעת מראש אם הקו הישר לא יתגלה כחסום ובלתי - עביר. עליך לנסות באומץ ובזהירות, עליך להיות מוכן לכל הפתעה וסכנה, להיות מוכן לחזור בך, לחזור על עקבותיך, עליך להחליט אם להתעקש או לעקוף. הדבקות במטרה היא האמונה, הגמישות בבחירת הדרך היא התבונה. רק דרך אחת ברורה, בכל זאת: הדרך המסומנת מאחוריך בסימני הגלגלים של הרכב בחול והמלמדת מאין באת. אתם, ידידי הרב לורנץ, חשובים לי כחוליה בנתיב העבר שלי, המסמנת בברור מאין באתי, אבל מכאן והלאה אני נידון לחופש.

אכן, לחלשי אופי, לסתגלנים ולזעיר - בורגנים שונאי יוזמה והרפתקה, מה להם ולמגלי נתיבים בהיסטוריה יהודית? קחו אותם תחת חסותכם, אל עולם מוגן מפני סכנת התעיה אך גם מפני סיכויי ההתגלות. אני, לא אחליף את לבטי תמורת שום דרך סלולה מראש.

(אלי בן-גל "כשאוכלים עם השטן", עם עובד 1990)

השבת בהלכה

המקרא מייחס חשיבות רבה למצוות השבת. כל ימי השבוע נקבעים ביחס לשבת. מצווה זו היא היחידה שנזכרה בסיפור בריאת העולם, והיא היחידה בין המועדים שנזכרה בעשרת הדיברות. טעמים שונים נתנו במקרא למצווה זו:

הטעם התיאולוגי - ביום זה שבת האל ממלאכת הבריאה (בראשית ב' 1-3; שמות, כ' 11).

הטעם הלאומי - מתקשר לטעם הקודם, ומלמד שיום זה הוא אות לקשר המיוחד לעם ישראל, שהרי ה' גילה יום זה רק להם (שמות, ל"א 17).

הטעם הסוציאלי - לתת מנוחה לבהמה, לעבד ולגר (שמות, כ"ג 12).

הטעם ההיסטורי - טעם השבת נתלה בשחרור בני-ישראל מעבדות במצרים. השבת נתפשת כמעין "יום-עצמאות" לאומי (דברים, ה' 14-15).

(אדמיאל קוסמן - מתוך "היום השביעי" / בעריכת מיריק גרזי, בארי צימרמן)

אדריכלות הזמן

התרבות הטכנולוגית הביאה לידי מימוש את כיבוש המרחב על-ידי האדם. לעיתים קרובות גובה הצלחה זו מחיר יקר, ומביאה לידי הקרבת יסוד אחר, מהותי לקיומנו – הקרבת יסוד הזמן. בתרבות טכנולוגית זו מתהפך סולם הערכים, והאדם משקיע זמן לשם השגת מרחב. הניסיון להביא להגברת השליטה במרחב הפך ליעד העיקרי בחיי האדם, אשר אינו מודע לכך ששליטה רבה יותר במרחב זה אין פירושה מימוש והגשמה מלאה יותר של עצמיותו. העוצמה המושגת בעולם המרחב מתגמדת וקורסת בפתאומיות בהגיעה לגבול הזמן, כי הזמן הוא ליבו של הקיום.

אין ספק כי אחת ממטרות האדם היא להשיג שליטה בעולם המרחב. מימוש מטרה זו הופך למסוכן כאשר העוצמה, ההולכת ומצטברת בעולם המרחב, מאפילה על השאיפות העמוקות שמקורן בעולם הזמן, ומעוותת אותן. המטרה הראשית בעולם הזמן איננה לכבוש אלא להיות, איננה הבעלות אלא הנתינה, איננה השליטה אלא השותפות, איננה הכפייה אלא ההסכמה.

...אין דבר מועיל יותר מן העוצמה, ואין דבר מחריד יותר ממנה. בעבר, סבלנו מהשפלה וביזיון בגלל עוני וחולשה. כעת, העוצמה היא זו שעלולה להביא את האדם להשפלה ולביזיון. יש אושר שמקורו בעבודה וביצירה; יש אומללות שמקורה ברכוש, בשלטון ובשררה.

...היהדות היא דת הזמן והיא שואפת לקדש את הזמן. אדם הנוטה בעיקר להשקיף על העולם מתוך זווית הראייה של המרחב, תופש את הזמן כבלתי משתנה, כשגרה החוזרת ונשנית, ועבור אדם כזה כל השעות דומות וחסרות ייחוד ודומות לקליפה ריקה מתוכן. לעומת תפישה מסוג זה, המקרא חש ומדגיש את ייחוד כל רגעי הזמן. אין שעה זהה לזולתה. כל שעה היא ייחודית, ורק היא מתרחשת בנקודה אחת מנקודות הזמן. שעה זו היא בעלת ערך אינסופי, כי לעולם לא תהיה עוד אחת כמותה.

(השבת / אברהם יהושע השל)

✧ כיצד מצליחים גם בזמן שגרה, בו נדמה כי כל שעה אכן דומה לקודמתה, להרגיש כי כל שעה היא ייחודית? האם ניתן להשתמש בפסק הזמן שהשבת מאפשרת לנו, על מנת לחוש גם את התחושה הזו?

ארמון בתוך הזמן

כשהרומאים פגשו את היהודים, ונודעה להם דבקותם הקפדנית בהפסקת המלאכה על-פי מצוות השבת, תגובתם הייתה לבוז. השבת היא ביטוי לעצלות היהודית, זו הייתה דעתם של יובנל, סנקה ואחרים.

להגנתה של השבת אמר פילון, דוברם של יהודי אלכסנדריה דוברי היוונית:

ביום הזה נגזר להימנע מכל מלאכה, לא משום שהתורה מלמדת עצלנות... אלא כדי להרפות את האדם מעמלו המתמיד והרצוף, לרענן את גופו על-ידי הפוגות קצרות וקצובות ולחדשו לקראת שובו לאותה הפעילות. כי לאחר שנפשו לא רק ההדיוטות אלא גם האתלטים, הם אזורים כוח, ובעוצמה מוגברת מתמסרים לאלתר בסבלנות לכל פעולה המוטלת עליהם.

השבת מוצגת כאן ברוח אריסטוטלית, ולא ברוח המקרא. אריסטו היה סבור שאנו זקוקים למנוחה, כי אין ביכולתנו לעבוד ללא הפסקה. המנוחה איננה מטרה לכשעצמה, אלא מטרתה היא לצבור כוח להמשך פעילות, היינו צבירת כוח למאמצים חדשים. לעומת זאת, בתודעת המקרא העבודה נתפסת כאמצעי. השבת איננה רק יום מנוחה, שמטרתו החזרת הכוחות שאבדו בשבוע של עמל, או הכשרת האדם לשבוע של עמל חולין חדש. מטרת השבת היא חיים. האדם איננו אמור להועיד עצמו לנשיאת עול עמל החולין בלבד, ואין מטרת השבת להגביר את יעילות עמל חולין זה.

...השבת איננה קיימת למען ימי החולין, ימי החולין קיימים למען השבת. השבת איננה מנגינת ביניים, היא פסגת החיים.

(השבת / אברהם יהושע השל)

✿ מה דעתכם על שתי תפיסות השבת, האריסטוטלית והמקראית, המוצגות בקטע? איזו מהן יותר תואמת את תפיסתכם האישית? איזו יותר תואמת את מנהגי השבת שלכם (הדתיים או החילוניים)?

כלב וכן מלך- מנדלי מוכר ספרים

מבוקר עד ערב טובב הולך שמואל סמרטוטר ברחובות ובשווקים. סר אל החצרות, נכנס אל הבתים לקנות ולמכור סמרטוטים ומלבושים בלואים. כפוף הוא ושחוח, פניו צנומים ומקומטים, זקנה קפצה עליו בלא עת. עייף ויגע משוטט בעיר ככלב ושב בערב למעונו- בית קטן ושפל ובכיסו פרוטות מספר. ופעמים וכיסו ריק ואין לו אף פרוטה אחת לפורטה. כורך פת שחרית וערבית ואוכלן ביחד, לא כדי שביעה, קורא שמע ונופל על המיטה. שוכב הוא בלא כח כמת ואבריו כבדים עליו כעופרת. בבוקר יקום מת זה לתחייה, כביבול, יעמוד על רגליו ויצא לפועלו עדי ערב. כך חי הוא חיי כלב בכל ימות השבוע.

אך הנה בא יום ערב שבת וצורת ביתו השומם משתנית פתאום: מסויד הוא ומנוקה וכולו אומר כבוד ! השולחן ערוך מבעוד יום ומכוסה במפה לבנה ועליה שתי חלות לחם משוחות בחלמון של ביצה תאוה לעיניים, ונרות דולקים במנורות נחושת ממורטות יפה לכבוד שבת. מנוחה נעימה בבית. ריח ניחוח ממאכלים ערבים הטמונים בכירה. אם הבנים, שבכל השבוע היא מפוחמה ועצובה, עתה פניה מאירים, צניף טהור בראשה ורוח חן שורה עליה. ילדותיה היחפות, שעלו מן הרחצה וקצוותיהן סדורות להן תלתלים, עומדות בירכתי הבית, ומתוך פניהן ניכר, שהן ממתניות למחמדי עיניהן ומצפות בשמחת לבב.

הס! קול צעדים נשמע... הולכים ובאים...

שבתא טבא! – אומר שמואל בפתח הבית, מביט באהבה לאישתו ולבניו ופניו מבהיקים.

שבתא טבא!- אומר אחריו משה'לי בנו בקול רם נכנס ובה הביתה בחפזון כאיש שבשורה בפיו.

והאב והבן מקדמים את פני "מלאכי עליון", המלווים אותם מבית הכנסת לביתם בברכת "שלום עליכם". סמרטוטר זה אינו עוד כלב, אלא בן מלך, ולו נשמה חדשה וצורה חדשה. הוא מקדש על הכוס, נוטל ידיים, ומסב על השולחן. אישתו יושבת לימינו ובניו לשמאלו, בן המלך מקדש על כוס יין צימוקים "ונסיכיו" הקטנים טועמים מכוסו ומתענגים על היין המשומר להם ליום זה שכולו טוב. בן המלך בוצע על "לחם משנה" ומחלק פרוסות חלה, חלת סולת ממש, לנסיכיו הרעבים, ואחר כך חתיכת דג קטנה, מעט מרק, עצם ובשר כשעורה ולפת כזית, מיני מטעמים שלא ראו אותם בכל ימות השבוע. והגדולים עם הקטנים אוכלים את סעודתם בשמחה ובכוונת הלב "לכבוד שבת קודש". ושמואל מתקין את גרונו ומזמר בשמחה "מזמור שיר ליום השבת".

סיפור הפלטין - לר' נחמן מברסלב

מעשה במלך אחד, שבנה לעצמו פלטין וקרא לשני אנשים וצווה אותם שיציירו את הפלטין שלו. וחילק להם את הפלטין לשני חלקים היינו שמחצה הפלטין יהיה מוטל על האחד לציירו ומחצה השני יהיה מוטל על השני לציירו. וקבע להם זמן, שעד אותו זמן מחויבים הם לציירו. והלכו להם אלו שני האנשים.

והלך אחד מהם ויגע וטרח מאוד ולימד עצמו זאת האמנות של ציור וכיור היטב, היטב, עד שצייר את חלקו שהיה מוטל עליו, בציור יפה ונפלא מאוד, וצייר שם חיות ועופות וכיוצא בזה בציורים נפלאים ונאים מאוד. והשני לא שם אל לבו גזרת המלך ולא עסק בזה כלל, וכאשר הגיע סמוך לזמן המוגבל שהיו צריכים לגמור מלאכתם, הנה הראשון כבר גמר מלאכתו ואמנותו בחלקו בציור נאה ונפלא מאוד.

וזה השני התחיל להסתכל על עצמו מה עשה שכילה הזמן בהבל וריק, ולא חש לגזרא דמלכא, והתחיל לחשוב מחשבות מה לעשות, כי בודאי באלו הימים המועטים הסמוכים לזמן המוגבל אי אפשר לתקן עוד ללמוד לעצמו ולעשות אמנות הציור לצייר חלקו בזה הזמן המועט, כי היה סמוך מאוד למועד הקבוע להם. ונתיישב בדעתו והלך והטיח כל חלקו במשיחת סמנין (שקורין פאקיסט [זפת מבהיק]), ועשה הפאקיסט שחור על כל חלקו, והפאקיסט היה כמו של אספקלריה ממש, שהיו יכולים להתראות בו כמו באספקלריה ממש, והלך ותלה וילון לפני חלקו, להפסיק בין חלקו ובין חלק חברו.

ויהי כי הגיע מועד הקבוע שקבע להם המלך, הלך המלך לראות תבנית מלאכתם אשר עשו באלו הימים, וראה חלק הראשון, ושהוא מצויר בציורים נאים ונפלאים מאוד, ומצוירים שם מחלקו ציפורים וכו' בדרכים נפלאים מאוד, וחלק שני היה תלוי בוילון חושך תחתיו, ואין רואים שם מאומה.

ועמד השני ופרש הוילון, והזריח השמש, ובאו והאירו כל הציורים הנפלאים בחלקו, מחמת שהיה שם הפאקיסט, שהיה מאיר כמו אספקלריה, על כן כל הציפורים המצוירין בחלק הראשון ושאר כל הציורים הנפלאים, כולם נראו בתוך חלקו, וכל מה שראה המלך בחלק הראשון ראה גם כן בחלקו של זה.

ונוסף לזה, שגם כל הכלים הנפלאים וכל הקרידנצן [רהיטים] וכיוצא, שהכניס המלך לתוך הפלטין, כולם נראו גם כן בחלק השני, וכן כל מה שירצה המלך להכניס עוד כלים נפלאים לתוך הפלטין יהיו כולם נראים בחלקו של השני,

והוטב הדבר לפני המלך וכו' (ויותר מזה אינני זוכר)

(חיי מוהר"ן צח')

אל לו לאדם לראות את פני עצמו

אל לו לאדם לראות את פני עצמו. זה הדבר הנורא מכול. הטבע העניק לאדם את המתת המאפשרת לו שלא לראותו, שהרי אין הוא יכול לקבע בהן את עיניו. רק במי הנהרות והאגמים מותר לו לקבע את פני עצמו. והתנוחה שעליו להיזקק לה לשם כך הייתה סמלית. היה עליו להתכופף, להשפיל עצמו כדי לבצע את המעשה השפל של ראיית עצמו. ממצואו של הראי הרעיל את הנפש האנושית.

(פרננדו פסואה)

✧ לאדם יש דרך נוספת להסתכל על עצמו, ללא הנמכה, והיא קבלת משוב מידי אחרים. לפעמים גם המשוב מידי הזולת כרוך בהנמכה והשפלה, כיוון שאינו נעשה בצורה רגישה ובונה. מסורת של משוב בונה ומחזק מצד אחד, וכנה מצד שני, חשובה ליצירת עבודת צוות תקינה והתפתחות אישית ומקצועית.

אתרים מומלצים להעשרה בנושא השבת ונושאים נוספים:

www.jajz-ed.org.il/ivrit/shabbat
אתר "הסוכנות היהודית"
www.chagim.org.il
אתר ארכיון החגים של בית השיטה
www.daat.ac.il/daat/shabat/shabat.htm
מרכז לימודי יהדות ורוח

השבת כבמה חברתית – השבת כהזדמנות של החיילים להעביר פעילות חברתית; פעילות שתכניה הם מעולם האזרחות ולא דווקא מהעולם הצבאי. הזדמנות להיכרות עם צדדים חדשים של החיילים שלא באים לידי ביטוי בשדרה הצבאית.

(מתוך: מודל שבת שב)

ערב מוסיקה של מוצאי שבת

- ↔ **הכנה:** כל אחד מביא דיסק עם שיר שהוא אוהב במיוחד.
- ↔ **זמן:** בין 45 דקות לשעתיים. (**שימו לב!** ערב זה אינו מתאים לשבת עצמה...)
- ↔ ניתן לבחור מתוך ההצעות הבאות:
- ↔ מכניסים את החיילים אחד אחרי השני לחדר / אוהל, כשברקע שמים מוסיקה בווליום חזק. ליד המערכת שמים מבחר דיסקים. מסבירים עוד בחוץ לכולם שכל אחד יכול להשאיר את המוסיקה אם היא מוצאת חן בעיניו, או להחליף אותה אם הוא לא אוהב. רק כשהוא מתיישב (אחרי שהחליף דיסק או בלי שהחליף) הבא אחריו נכנס. כך עד שכולם מתיישבים במעגל; שואלים: איזו סוג מוסיקה, ואיזה להקה/זמר/זמרת אתם הכי אוהבים? - עד כמה משפיעה עליכם מוסיקה? כמה היא תופסת מקום בחיים שלכם?
- ↔ כל אחד מקבל פלסטלינה/גבס/בצק, דפים, עטים וצבעים מסוגים שונים. משמיעים ברקע מוסיקה, וכל כמה דקות מחליפים אותה לסוג שונה (קלאסית, פסיכדלית, ג'אז, טראנסים), מתוך השירים של החיילים. תוך כדי שמיעת המוסיקה כל אחד מצייר/כותב/מפסל. לאחר מכן כולם מראים את יצירותיהם.
- ↔ כל אחד משמיע את השיר שהביא ומספר למה הוא אוהב אותו במיוחד.
- ↔ **ציוד:** מערכת, דיסקים, דפים, צבעים, עטים, פלסטלינה/גבס/בצק.

ערב קפה ורעיון

- ↔ הרעיון הוא להקים "בית קפה" ובו חוץ ממשקאות ומאכלים למיניהם אפשר להזמין נושאי שיחה - שאלות בנושאים שונים.
- ↔ מחלקים את החיילים לקבוצות של 4-6. מושיבים אותם סביב שולחן. לכל קבוצה או כמה קבוצות מצמידים "מלצר", שמביא להם את התפריט הכולל: תה, קפה, שוקו, זיתים, בייגלה וכי"ב, יחד עם נושאי שיחה שונים - אהבה, פילוסופיה, אומנות, ילדות, משפחה וכי"ב. הם בוחרים משקאות ונושא שיחה, וה"מלצר" מביא להם את המשקה וכרטיסיה (צריך להכין מראש, כמובן...) עם שאלות על נושא השיחה שהם בחרו.
- ↔ **ציוד:** שולחנות וכיסאות בהתאם למספר החיילים, תפריטים, כרטיסיות עם שאלות בנושאים שונים (רצוי לפחות 6 נושאים, ולפחות 8 שאלות על כל נושא), נרות ע"פ מספר השולחנות (לא בשבת!), זיתים ובייגלה ע"פ מספר החיילים, צלחות חד פעמיות, כוסות חד פעמיות, קפה, תה, שוקו, פטל, חלב (הכל ע"פ מספר החיילים),

מיחם או מכשיר אחר לחמם איתו את המים, סוכר, רדיוטייפ ודיסקים עם מוסיקה מתאימה (אם יצאה השבת...), "מלצרים".

השבת שלי ושלך – פעילות רשות למהלך השבת

רציונל:

1. התנסות בפעילות רשות המתרחשת במהלך השבת (ואינה חלק מן הל"ז המחייב)
2. הכרות עם השונות התרבותית בין החיילים, דרך נושא השבת
3. יצירת לגיטימציה לשונות תרבותית תוך בחינת הדומה והשונה ("אחדות תוך שונות")

למנחה:

פעילות זו היא פעילות רשות, המתרחשת מחוץ לל"ז המחייב, ומהווה, למעשה, התנסות בתפיסת "מודל השבת". לפעילות שני רבדים מרכזיים: האחד נוגע לעצם קיומה של פעילות רשות חברתית במהלך השבת, והשני לתכנים הספציפיים שפעילות זו מעלה. הרובד הראשון, מהווה דוגמא חייה ל"ניצול הזדמנות חינוכית". תפיסת השבת כהזדמנות חינוכית למפגש בין המפקד לחייליו ובין החיילים לבין עצמם. זוהי פעילות שאינה חובה (וחשוב להקפיד על כך, שכן השבת היא הזמן החופשי היחיד של חיילים). הפעילות תהווה למעשה הזמנה לשיחה ומפגש, וכיוון שהיא אינה חובה, מומלץ להזמין את החיילים בדרך כלשהי לפעילות (לפרסם אותה, לחלק הזמנות וכו').

הרובד השני, מייחס לתכנים של פעילות זו. פעילות זו נועדה ליצור הכירות עם השונות התרבותית הקיימת בין החיילים ביחידה, דרך נושא השבת. המונח "אחדות תוך שונות" מייצג תפיסה הדוגלת בלגיטימציה לשונות תרבותית ולייחוד התרבותי של כל חייל וחיילת. זהו מסר שחשוב להעבירו בפעילות, והוא בא לידי ביטוי באופן שבו מתייחסים לכל חייל והסיפור האישי אותו הוא מביא. כמנחה, את/ה אחראיים על יצירת אווירה ברוח זו. יחד עם זאת, אין לראות בשונות תרבותית זו מקור לנתק בין התרבויות השונות. החיבור לזהות האישית והייחודית יכול להוות בסיס למפגש עם האחר ומציאת המשותף ביני לבינו.

הכנות לפני הפעילות

כל חייל מקבל בשבוע שלפני כן (כאשר הם יוצאים הביתה) הזמנה לפעילות הרשות, ובה הוא מתבקש להביא מהבית משהו שמייצג את השבת בבית שלו (מאכל/מתכון, עיתוני השבת, תמונה מארוחה משפחתית או כל דבר אחר). חשוב מאוד להיערך בזמן, ולחלק את ההזמנות בשבת שלפני, כי הפעילות בנויה על כך שהחיילים יביאו משהו מבית.

חלק א' – השבת שלי ושלך

← מתחילים בישיבה במעגל (על הדשא או במקום כלשהו בחוץ). כל הדברים שהחיילים הביאו מונחים במרכז המעגל.

← המנחה מתחיל בכך שהוא מראה את הדבר שהביא ומסביר בכמה מילים מדוע הוא מייצג את השבת בביתו. לאחר שסיים, הוא מרים את אחד החפצים ומי שהחפץ שייך לו ממשיך את הסבב.

← במהלך הסבב חשוב לעודד שאילת שאלות על המנהגים השונים, האווירה, הדברים שעושים במשפחה וכו'. באופן כללי על הפעילות להיות באווירה פחות פורמאלית ויותר כמו הזדמנות להכרת הבתים מהם באים החיילים דרך זווית השבת.

חלק ב' – אחדות תוך שונות

כעת נקיים דיון קצר, שתחילתו תהיה מונחית וההמשך פתוח לשיחה. שאלות לדיון:

- האם יש משהו משותף בין כל הסיפורים ששמענו? (אולי מוטיבים של השבת שחזרו על עצמם, או מהות מסוימת – כמו הבדל בין השבת לשאר ימות השבוע – שבאה לידי ביטוי ברוב הסיפורים)
- האם זה חשוב שיהיה משהו משותף? (האם עצם העובדה שיום המנוחה הוא משותף חשוב? מה בנוגע לנוצרים או מוסלמים שיום המנוחה שלהם הוא שונה – האם זה משפיע על היחסים?)

לאחר מכן יש לאפשר לדיון להמשיך להיכן שהוא מתפתח, ופחות חשוב לאיזה כיוון. חלק גדול מהרעיון העומד מאחורי פעילות זו הוא לאפשר במת שיחה חצי פורמאלית במהלך השבת – וחשוב לשמור על החלק הלא פורמאלי שבה.

פרשת השבוע

מטרות:

1. היכרות בסיסית עם המושג "פרשת השבוע" ומשמעותו.
2. העמקת ההיכרות והפתיחות בין החיילים בנושאים של מסורת ורב תרבותיות.
3. עיבוד תכני השבוע שעבר, דרך שימוש במושג "פרשת השבוע".

חלק א' – פתיחה [כ-15-10 דקות]

בסבב, כל חייל מספר מה הוא יודע על פרשת השבוע, ומתי יצא לו לפגוש את המושג, אם בכלל. (חשוב להדגיש שגם "כלום" זו תשובה לגיטימית, וכי מטרת הפעילות אינה לבחון את ידיעותיהם) למנחה: בשלב זה ניתן לעצור לדיון קצר, או להמשיך הלאה ולהשאיר יותר זמן לחלק האחרון.

שאלות לדיון:

- מהי, לדעתכם, המשמעות של ההבדלים בתשובות שנתתם בסבב?
- האם אתם רואים הבדלים אלו (הבדלים בתרבות, באמונות וכו') נקודת חוזק של היחידה או מקור למחלוקות ובעיות?

חלק ב' – אז מה זה פרשת שבוע בעצם? [כ-10 דקות]

למפקד: מטרתו של חלק זה היא לתת לחיילים מידע בסיסי על המושג "פרשת השבוע".
קרא עם החיילים את הקטע הבא (**נספח א'**), המסביר בקצרה מהי פרשת השבוע:
"אחד ממאפייני לוח השנה העברי של ימינו הוא שלכל שבוע יש שם משלו. שם השבוע הוא שם הפרשה אשר תיקרא בשבת אחרי תפילת שחרית.
פרשות השבוע הינם קטעים אשר נבחרו מתוך חמשת חומשי התורה (והינם חלק מהטקסט המקראי), והן עוסקות במגוון נרחב של נושאים מהעולם היהודי, ואף מחוצה לו; לכל פרשה ופרשה קיימים פרושים נרחבים".

חלק ג' – פרשת השבוע שלנו [כ-40 דקות]

חלק את החיילים לקבוצות קטנות (כ-3 חיילים בכל קבוצה)
חלק לכל קבוצה את **נספח ב'** ובו הנחיות לכתיבת "פרשת השבוע שלנו" (ע"פ הנושאים: "גיבורי השבוע", "ריב השבוע", "בדיחת השבוע", "אירועי השבוע", "הפאשלה של השבוע", המעשה הטוב של השבוע"). הקצב לשם כך כ-10 דקות.
בקש מנציג מכל קבוצה להציג את פרשת השבוע שלה.

דיון:

למנחה: דיון זה הוא הזדמנות לפתוח לשיחה את אחד הנושאים שעלו מתוך "פרשות השבוע". מומלץ לבחור בנושא שלדעתך הכי "בוער" או הכי משמעותי מתוך כל הנושאים שעלו. אפשרות נוספת היא לשאול את החיילים אם יש נושא שהם מעוניינים לפתוח לשיחה.

שאלות לדוגמא:

- מהו הדבר הכי חשוב, מכל הדברים שכתבתם, שקרה בשבוע שעבר?
- מה ניתן ללמוד מתוך ההבדלים בין "פרשות השבוע" השונות שכל קבוצה כתבה?
- האם היה משהו שכולם הסכימו עליו? מדוע דווקא על עניין זה הייתה הסכמה?
- מה אתם לוקחים איתכם אל השבוע הבא?

פרשת השבוע שלנו

ריב השבוע

בדיחת השבוע

גיבורי השבוע

הלקח של השבוע

אירועי השבוע

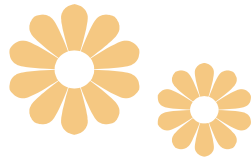

ה"פאשלה" של השבוע

המעשה הטוב של השבוע

עושה שלום

עושה שלום במרומיו
הוא יעשה שלום עלינו,
ועל כל ישראל,
(או: ועל כל העולם)
ואמרו, אמרו, אמן.

יעשה שלום, יעשה שלום,
שלום עלינו ועל כל ישראל.
(או: ועל כל העולם)

**דרור יקרא / מילים: דונש
בן לברט, לחן: עממי תימוני**

דרור יקרא לבן עם בת
וינצרכם כמו בבת

נעים שמכם ולא
יושבת
שבו ונוחו ביום שבת
שבו ונוחו ביום שבת

דרש נביא גאולת עמי
ואות ישע עשה עמי
נטע שורק בתוך
כרמי
שעה שועת בני עמי
שעה שועת בני עמי

אלוהים תן במדבר
הדס שיטה וראש תדהר

ולמזהיר ולנזהר
ולנזהר

שלומים תן כמי נהר
שלומים תן כמי נהר

**הנה מה טוב / מילים ולחן:
עממי**

הנה מה טוב ומה נעים
שבת אחים גם יחד.

**כל העולם כולו גשר צר מאוד / מילים:
רבי נחמן מברסלב, לחן: ברוך חייט**

כל העולם כולו
גשר צר מאוד
והעיקר, והעיקר
לא לפחד, לא לפחד כלל.

**ידיד נפש / מילים: מן התפילה, לחן:
אהוד צוויג ושרה צוויג קרבאל**

ידיד נפש אב הרחמן.
משוך עבדך אל רצונך.

רוץ עבדך כמו איל.
ישתחה אל מול הדרך.

יערב לו ידידותך.
מנופת צוף וכל טעם:

כי אשמרה שבת / מילים: רבי
אברהם אבן עזרה

כי אשמרה שבת, אל ישמרני. אות
היא לעולמי עד בינו וביני:
אסור מצא חפץ. עשות דרכים גם
מלדבר בו דברי צרכים.
דברי סחורה אף דברי מלכים אהגה
בתורת אל ותחכמני:
בו אמצא תמיד נפש לנפשי, הנה
לדר ראשון נתן קדושי. מופת בתת
לחם משנה בששי, ככה בכל ששי
יכפיל מזוני:

רשם בדת האל חוק אל סגניו, בו
לערוך לחם פנים בפניו. על כן
להתענות בו על פי נבוניו, אסור,
לבד מיום כפור עוני:
הוא יום מכבד הוא יום תענוגים,
לחם ויין טוב בשר ודגים.
המתאבלים בו אחר נסוגים כי יום
שמחות הוא ותשמחני:
מחל מלאכה בו סופו להקרית, על כן
אכבס בו לבי כבורית. ואתפללה אל
אל ערבית ושחרית, מוסף וגם מנחה
הוא יענני:

מי האיש

מי האיש
שחפץ חיים,
אוהב ימים
לראות טוב.
נצור לשונך מרע
ושפתיך מדבר מרמה,
סור מרע - עשה טוב,
בקש שלום ורודפהו

**שיר למעלות / מילים:
תהילים קכא, לחן: יוסף
קרדונר**

שיר למעלות אשא עיני אל
ההרים מאין יבא עזרי:
עזרי מעם ה' עשה שמים
וארץ:
אל יתן למוט רגלך אל נגום
שמרך:
הנה לא נגום ולא יישן
שומר ישראל:
ה' שמרך ה' צלך על יד
מינך:
יומם השמש לא יכבה וירח
בלילה:
ה' שמרך מכל רע ישמר
את נפשך:
ה' ישמר צאתך ובואך
מעתה ועד עולם:

**שירת העשבים / מילים
ולחן: נעמי שמר**

דע לך
שכל רועה ורועה
יש לו ניגון מיוחד
משלו.
דע לך
שכל עשב ועשב
יש לו שירה מיוחדת מ
משלו.
ומשירת העשבים
נעשה ניגון של רועה.

**יום שישי / מילים: יעקב גלעד,
לחן: יהודה פוליקר**

השבוע מתחיל מאוחר כרגיל
אין לי כוח לקום אין לי חשק לכלום
יום ראשון דיכאון יום שני עצבני
יום שלישי לא ניגמר רביעי מיותר
וביום חמישי מצב רוח חופשי
זה כבר סוף השבוע
ומחר יום שישי

יום שישי את יודעת
יש בעיר מסיבה
נשארים כל הלילה
עד הבוקר הבא
יום שישי את יודעת
והיום במיוחד
אם תרצי כל הלילה
הוא שלנו לבד

אז אני מטלפן מתכנן מתכונן
מתקלח שעה מתבונן במראה
מחטא יבלות ומרים משקולות
משחרר כיווצים ומותח קפיצים
כשהראש מסודר לא איכפת שום
דבר
יום שישי כבר מגיע
השבוע נגמר

יום שישי את יודעת...

כשעובר יום שבת והזמן אז לאט
אני שוב מיובש, עוד שבוע חדש
בעיות, עניינים, חדשות, עיתונים
והכול שגרתי, שעמום אמיתי
אז עכשיו אני כאן, מעביר את הזמן
אין לי דרך לברוח, לא יודע לאן

יום שישי את יודעת...

**שיר ליל שבת / מילים:
יהודה עמיחי**

התבואי אלי הלילה
כבסים כבר יבשו בחצר
מלחמה שאף פעם לא די
לה
היא עכשיו במקום אחר

וכבישים שבים בלי הרף
לבדם כסוס בלי רוכבו
והבית נסגר בערב
על הטוב והרע שבו

וידענו היטב כי הגבול
הוא קרוב ואסור לנו שם
אבי התפלל ויכולו
הארץ וכל צבאם

צבא והארץ האפילו
עוד מעט יכבה האור
המצווה בה שמיים התחילו
שוב השניים צריכים לגמור.

**הלוואי / מילים: אהוד מנור,
לחן: בועז שרעבי**

הלוואי ומענן תרד עלינו קשת
הלוואי שלעולם הזה יש
תקנה...

הלוואי ויום יצמח מתוך סופה
גועשת
הלוואי ולא תאבד לעד המתנה
הלוואי שהמדבר יצמיח עשב
דשא
הלוואי ועוד נשב בצל התאנה.

הלוואי שלא נכאב ואיש אחיו
יאהב
הלוואי ויפתחו שוב שערי גן
עדן
הלוואי ויתמזגו מזרח ומערב
הלוואי הלוואי ונחדש ימינו כאן
כקדם.

הלוואי ולא ישא עוד גוי אל גוי
חרב
הלוואי ולא ננטוש את דרך
התקווה
הלוואי והאדם יהיה רחום עד
ערב
הלוואי שיש סיכוי אחד לאהבה.

**שיר עם נקי / מילים:
אהוד מנור, לחן:מתי כספי**

ערב יום שבת,
שעה חמש עד שש,
וכל אחד כמעט
שוב מתחדש.
בכל שבעה ימים
המקלחות שרות,
המים שוב חמים
בצינורות.

שביל באמצע שביל בצד,
חפופים אחד אחד.
איזה נקיון וסדר,
איזה יופי של מצעד.

מים וסבון,
חשמל דופק שעון,
ולא עושים חשבון
עם החשבון.
מי בושם לפנים,
וחולצת שבת יפה,
וזוג של לבנים
להחלפה.

שביל באמצע שביל בצד...

רגע של חלום
לגוף ולנשמה
כולם אומרים שלום
ומה נשמע.
אפילו גוף חורק
הוא מרגיש פתאום טרי,
וכל אחד שורק
שיר עם נקי.

שביל באמצע שביל בצד...

קח לך אישה / מילים ולחן:
שלום חנוך

אני רוכב, לא יתפסוני חי
כן אני זוכר אותה איתי, רוכבת
איתי
אני עוזב, אולי כהו עיני
והיא עומדת שם צוחקת אלי.

קח לך אישה ובנה לה בית
קח לך, קח לך,
קח לך אישה ובנה לה בית
קח לך, קח לך.

אני רוכב השמש בגבי.
כן, אני מרגיש אותך איתי
כאילו עכשיו
הזמן עוקב וכבר נוגע בי
ואין כבר דרך להמשיך ולרכב.

אולי אשוב בצהרי היום
כן, אני זקן יותר ואת זוכרת
אותי
זה לא עצוב כשמסתיים חלום
זה לא עצוב כי את נשארתי
איתי.

קח לך אישה...

ערב עירוני / מילים: נתן
אלתרמן, לחן: יוני רכטר

שקיעה ורודה בין הגגות
אספלט כחול מלמטה
עיני נשים נוגות, נוגות
אומרות לערב "למה באת?"

הפנסים פרחי העיר
מלבבים באור ניחוח
אביב חשמל עצוב בהיר
משיכרוננו אסור לברוח

הוא רק יתום ורק תמים
נולד לרגע ואיננו
בין הלילות והימים
הוא בא לזרוח בעינינו

בין הימים והלילות
לנאות מראה כחולים נלך נא
כל נשמותינו הבלות
שם דשא עשב תלחכנה

נפנוף שלום ילדה פתיה
את חיוכה נשא האוטו
מה שהיה ולא היה
נדמה כמו ישוב להיות עוד

כעת אני מאוד אחד
ומסתכל מאוד בשקט
איך הלבנה חולצת שד
מקיר הבית שמנגד

גופי נקטן ומתנמך
אבל ראשי כל כך גבוה
עד שאפילו אם אלך
לא אתבונן לאן אבואה

שקיעה ורודה על סף הרחוב
ורחוב כמנהרה של תכלת
מי שיגיע עד הסוף
ירצה לבכות מרוב תוחלת

שקיעה ורודה בין הגגות
אספלט כחול מלמטה
עיני נשים נוגות נוגות אומרות
לערב "למה באת?"

היא כל כך יפה / מילים: דני
סנדרסון, לחן: יצחק קלפטר

היא כל כך יפה
זה צובט בלב שלך,
אך בכאב עצום.
היא לא מבינה
שאני רוצה אותה,
לא אומרת לי כלום.

בגינה תשב
עם הטבע להתערבב,
היא והשושנים.
שתי מילים אולי
הגדר מאחורי,
אין לי אומץ מתאים.

כל השבוע חלון פתוח
כוכבים מעל ולב מתמוטט.
הייתי נותן לה שק של
סנטימנטים
אך אני מתבייש לתת.

זה קורה רבות
גם במשפחות טובות,
ילד אוהב אישה.
היא בסוף תרגיש
שאני עומד בכביש,
ותפנה את ראשה.

כל השבוע חלון פתוח
כוכבים מעל ולב מתמוטט.
הייתי נותן לה שק של
סנטימנטים
אך אני מתבייש לתת.

כבר שנה חלפה
את הבית היא עזבה,
לאן - זאת לא אדע.
וקשה יותר
למלא את החסר,
רק נותרה שושנה.

כל השבוע חלון פתוח
כוכבים מעל אומרים לא כדאי.
הייתי נותן לה שק של
סנטימנטים
אך חכיתי יותר מדי.

שיר אהבה בדואי / מילים: יצחק ויינגרטן,
לחן: יצחק קלפטר

צלילי חליל אל החולות של המדבר היה
שולח

ליטף הוא את גופה הרך והסופה טרפה הכל
חדל להיות כמו החולות אני רוצה אותך כמו
סלע

אז הבטיח לא לנדוד שוב כמו החול

כשהרוחות אותו ליטפו בעוז אחז במוט
האוהל

אוזניו אטם הוא לא לשמוע לא לנשום כלל
את הצליל

אתה נווד לחש מדבר אתה נקבר באוהל צר
והכבשים פעו בואדי כמו חליל

הו הו הו הו קול קורא לנדוד לנדוד
הו הו הו הו קול קורא לנדוד לנדוד

וכשפרצו השיטפונות שכח את כל מה
שהבטיח

אל הצלילים של החליל הושיט ידיים בסופה
במחול טרוף בקני הסוף נסחף שיכור כמו
חול ברוח

גם הסלעים פרסו כנפיים כמו אנפה

וכשחזר שוב על סוסו להעמיק את מוט
האוהל

על היריעות היא בחוטים ובצבעים מילים
רקמה

ברוך שובך בוגד אחוז היטב במוט האוהל
כי גם אותי סופה נודדת סחפה.

נגד הרוח / מילים ולחן: שלום חנוך

השעה מאוחרת, הרחובות ריקים מאדם
לאורך הטיילת הפנסים דולקים ואפשר
לראות את הים

ואתה מרגיש, שאתה האיש הכי בודד בעולם
מוצא את עצמך הולך נגד הרוח

אף מכונית לא עוברת גשם שוטף את העיר
הרוח מתגברת ועושה שמות ברחוב שאתה
מכיר

ואתה שיכור שרועד מקור ונכנס עם הראש
בקיר

אתה לא היחיד שהולך נגד הרוח

הולך נגד הרוח, המדרכה מתנדנדת
אני סומך על הגשם שימשיך לרדת
שימשך הלילה, אהובתי אל פחד,
תמיד הכי חשוך לפני עלות השחר

לבושה בשחור היא הופיעה מתוך החושך
מלכת חלומותיי באה אלי משוגעת על כל
הראש היא

איבדנו אויר בטנגו מהיר עצרנו את עצמנו
בקושי

אתה זה תמיד הולך נגד הרוח

ואני לא יודע אם היא אמת או חלום
פעם היא גן עדן ופעם היא רכבת אל הגהנום
והיא חמה כמו האדמה ואני נאבק לנשום
אבל אין מה לעשות נגד הרוח

הולך נגד הרוח, המדרכה מתנדנדת
אני סומך על הגשם שימשיך לרדת
שימשך הלילה, אהובתי, אל פחד,
תמיד הכי חשוך לפני עלות השחר

הולך נגד הרוח, המדרכה מתנדנדת
אני סומך על הגשם שימשיך לרדת
שתעלה השמש, אהובתי, אל פחד,
תמיד הכי חשוך לפני עלות השחר

להשתטות לפעמים / מילים: אילן
גולדהירש, לחן: מרקו בכר

בואי לרכב איתי על גב הקשת בענן
זה דבר אשר רציתי לעשות מזמן
אך אם לא נצליח את עצמנו שם לשים
לפחות נרכב על גב סוסים

בואי ונקנה אופנוע ואיתו נדהר
נחרוש את הדרכים בעמק ובהר
אך אם לא יספיק לכך כספנו השנה
אז נקנה מאתיים גרם גבינה

כי לא חשוב לאן נלך ולא חשוב מה
נעשה

העיקר שנעשה זאת רק ביחד זו עם זה
לא חשוב לאן נלך ולא חשוב מה נעשה
רק שנהיה ביחד זו עם זה

אני פשוט אוהב אותך, פשוט מאוד
אוהב אותך
חושב עלייך בלילות ובימים
אני פשוט אוהב אותך, פשוט מאוד
אוהב אותך
ולא איכפת לי להשתטות קצת לפעמים

בואי וניסע לג'ונגל שבאפריקה
לא נאמר לאף אחד ואיש גם לא ניקח
אך אם לא יצא לנו לשמה להגיע
לפחות ניסע להרצליה

כן היה נחמד כאן ואפילו קצת נעים
טוב נורא כשעושים חיים משוגעים
עוד דבר אחד נותר רק אם תגידי כן
בואי נשתטה ונתחתן

כי לא חשוב לאן נלך...

ואיך שלא / מילים ולחן:
אריאל זילבר

ואיך שלא אפנה לראות
תמיד איתה ארצה להיות
שומרת לי היא אמונים
לא מתרוצצת בגנים
וגם אני בין הבריות
לא מתפתה לאחרות
גלים עולים, חולות נעים
אוושת הרוח בעלים.

ובלילות ובלילות
עולות עולות בי
מנגינות
וזרם דק קולח
ותפילות לרוח
נענות.

שקט עכשיו...
וכל אחד עסוק בענייניו
אל הרופא הכי טוב במדינה
בכדי לחשוף עד הסוף
אך התמונה לא משתנה

מילים מילים ואת
משמעותן
יבוא לו גל לשטוף אותן
אבל אני כרוך אחריה
מחכה לי בלילות
ללכת שבי אחריה
לשמוע את הציפורים
שרות.

ואיך שלא אפנה לראות
תמיד איתה ארצה להיות...

היי שקטה / צילים: רחל
שפירא, לחן: יהודה פוליקר

היי שקטה, עכשיו הכל בסדר
אפילו המחנק עומד להשתחרר
זה לא הגיהנום ובטח לא גן עדן
זה העולם שיש ואין עולם אחר.

היי שקטה כאילו אין בך דופי
כאילו האוויר נותן לה הגנה
כאילו הצרות כבר מתגבשות
ליופי
כאילו מעפר פורחת שושנה.

היי שקטה כמו לא עברת אף
פעם
כמו לא היית צרימה בנוף
המטופח
כמו ראית כף יד בתוך אגרוף
הזעם
כמו אלומת האור הנה מצאה
אותך.

היי שקטה כאילו אין בך דופי...

היי שקטה, כמה אפשר לשטוח
את הפגיעות מבלי לחשוש
מהשפלה
כאילו הפגיעות עצמה היא סוג
של כח
כאילו השלווה היא חוף הבהלה.

היי שקטה כאילו אין בך דופי...

אז למה לי פוליטיקה עכשיו / מילים
ולחן: שלומי ברכה

אלפי שכירים של חרב מתכנסים בתוך
מסגד
הם מדברים עלי אך לא איתי
ודוד של השכן שלי קיבל את הסמג"ד
סיפרה אישתו של בן של אחותי
אהה אחותי, אהה אחותי

שמיר ופטרזויליה נפגשים באפילה
לפתור את המצב הנוכחי
ובניו יורק המציאו זן חדש של מחלה
ואיש אחד טוען שהוא אחי
אהה אחי, אהה אחי

שיקרתי שאמרתי שהכל כל כך נפלא
כי שום דבר בעצם לא היה נכון
גם הכדור שלנו שהפך למרובע
שכח שהוא עגול
עסקי הרוקנרול..

בסן פרנסיסקו הגשרים זקוקים להחלמה
ברוסיה עוד אסון של רכבות
ההמונים הפילו בברלין את החומה
ולי ולך נותר רק לקוות
אהה לקוות, אהה לקוות

שיקרתי שאמרתי שהכל כל כך נפלא
כי שום דבר בעצם לא היה נכון
גם הכדור שלנו שהפך למרובע
שכח שהוא עגול
שכח שהוא עגול
שכח שהוא עגול
אני ברוקנרול

למה אבן ברמאללה סוטה ממסלולה
לולה?
למה אבן ברמאללה סוטה ממסלולה
לולה?
את וגם אני בתוך ארגז
שר ואת רוקדת במרכז

שיקרתי שאמרתי שהכל כל כך נפלא
שכירים של חרב מתכנסים בתוך
האפילה
ובניו יורק המציאו זן חדש של מחלה
מרגיש כל כך נפלא
אנחנו עם סגולה
אנחנו עם סגולה

אז למה לי פוליטיקה עכשיו?

בגלל הרוח / מילים: מיכה
שטרית, לחן: לאה שבת

יהיה מה שיהיה
אני עוד אשנה
אני אגשים את חלומי
נושאי בשורה רעה
מכות או עוד גזירה
לא ישנו את מהותי.

אני את והאל שלצידי
עוד ננצח
לא בגלל הכח
רק בגלל הרוח
הנושבת בגבי.

רק בגלל הרוח
בתוכי, במוחי, בנשמתי
רק בגלל הרוח
בתוכי, בדמי, בנשמתי.

את שיש לי להגיד,
אני עוד אצרח
אפילו בירח ישמעו
מי שיגיד: "לא כך"
אותו לא אשכח
יבוא היום אוכיח צדקתי.

אני את והאל שלצידי...

שבתות וחגים / מילים: יענקל'ה
רוטבליט, לחן: יהודית רביץ

עכשיו אתה בבית, עכשיו אתה
שם
הילדים קופצים עליך, הם הכי
יפים בעולם
אתה נמס, פורש ידיים, אתה
מאושר ממש
ועוד מעט תקרא סיפור מהספר
החדש.

איש משפחה למופת אתה, אבא
מושלם
בסוף אתה תמיד חוזר, לא עוזב
לעולם

בכל פעם שנוסע, לא שוכח
מתנות לכולם
ועכשיו אתה בבית, עכשיו אתה
שם.

ואני שותפה סמויה
אני בצל כשעולה האור
אני ילדה עדה אילמת
שנשארת מאחור.

לבד על הגג - שבתות וחגים
לבד על הגג - שבתות וחגים

ותתפלאי לדעת אני מכירה אותך
אני יודעת בדיוק איפה כל דבר
מונח
ואולי את כבר יודעת אולי שמעת
את שמי
או ישנה לך שם בשקט לא
חושדת בקיומי.

אבל אני תמיד אתכם,
רואה אתכם ואיני נראית
כשאתה שם, מה נשאר לך
ממני כעת?

לבד על הגג...

אתה יודע איך הרגשתי
כשראיתי אתכם ברחוב לא מזמן
הייתי בסדר, לא הראיתי שום
סימן
אבל בלילה איך בכיתי
איך הרטבתי את הכר
למה אני מתאהבת תמיד במה
שאי אפשר.

לבד על הגג...

עכשיו אתה בבית, עכשיו אתה
שם.

עוד שבת / מילים ולחן: קובי עוז

בוקר
צהריים
ערב
והיום נגמר
שמש
מטפסת
ונופלת
ועכשיו מחר
סתם קיוויתי שתבואי אלי
ונפתור איזה תשבץ
רק רציתי שתבואי אלי
ונאכל תפוח עץ
או סקס

צה"ל
בית וגימל
ערוץ שבע
והולך לישון
כללית ערוץ שתיים כבלים
עוד מעט ראשון
סתם קיוויתי שתבואי אלי
ונשתה איזה קפה
רק רציתי שתבואי אלי
ואנשק אותך בפה
או משהו כזה

עוד שבת
עוד שבת עברה בשקט
גם דביקה וגם חונקת
עוד שבת יפה של קיץ
שוב עברה לי בלעדיך

רוג'וק
שניצל
פיצה
וחוסל היום
מעריב הארץ ידיעות
לעולם שלום
סתם קיוויתי שתבואי אלי
אני אפשר ממה שיש
רק רציתי שתבואי אלי
יחד נשחק שש בש
ונתעלס

עוד שבת...

עוד פגישה / מילים: יאיר ניצני,
לחן: יזהר אשדות

אנ'לא מתכוון ללמד אותך איך
אומרים כן,
מחמיצה לי פנים. את עובדת עם
לוח זמנים.

מפעיל ת'חוש השישי
וקסם אישי,
שולח לך שדר בהול
אבל את לא מכחישה, מלחמה
מתישה.
דוחה אותי שוב, עוד פגישה.

עוד פגישה ועוד פגישה
את אומרת שאין לך תחושה
משמיע וידוי
רמזים על פיתוי
לא יודע אם יש עוד סיכוי,
לשינוי.

ניסיונות אנושיים, להביא אותך
בין אנשים
זה אולי בגללי, מסתבר שאת לא
בשבילי.

אני שולח איתות, הבעה חמורה
נדלקת נורת אזהרה
את לא שינית ת'גישה, את לא
מכחישה
דוחה אותי שוב, עוד פגישה
עוד פגישה...

את לא מבינה, המקרה שלך ללא
תקנה
עוד כיוון אפשרי, הוא לא חוקי
וגם לא מוסרי
הזמן עובר, גלגל חוזר.

עוד פגישה...

בכל פעם אני מתאהב / מילים:
אלונה קמחי, לחן: יזהר אשדות

כל הערב שתינו כבד
ודיברנו על אושר ישן
עד שלא היה אור
והייתי שיכור
אז אמרת תשאר לישון כאן

חתולים משגעים את הלילה
כוכבים מתרסקים באוזון המותש

והפעם אני מתאהב
בך מחדש
מסתמם מתערבב
בך מחדש
כן אני מתאהב
בך מחדש

במראות ירוקות ורעות
ראיתי אותי משתקף
צל של חולשה
וריח אשה
גנבו אותי שוב לתוכך

מתעורר אל גופך לאור בוקר
משתחרר משינה כמו מנשל נחש

ושוב פעם אני מתאהב
בך מחדש
מתרסק מתחרב
בך מחדש
כן אני מתאהב
בך מחדש

וכתבנו שירים על עצמנו
ונגמרנו מרעל ודבש
כשהחושך ירד
רקדנו לבד
בעולם שכבר אין בו ממש

אך הפעם אני מתאהב
בך מחדש
כן אני מתאהב
בך מחדש
כן אני מתאהב
בך מחדש.

ארץ קטנה עם שפם / מילים:
מאיר גולדברג, לחן: קורין אלאל

ארץ קטנה עם שפם
חצי סיכה על מפת העולם
שחקן קולנוע דופק על שולחן
אנחנו תיכף נרגיש את זה כאן

ארץ קטנה עם חלוק
אנחנו פקק בפתחו של בקבוק
צריך לבלוע כפית בדיוק
לפני בחירות ובין שיהוק לפיהוק

כל המקומות קדושים
סיכויים קלושים לבנות חלום
אפילו הימים קשים
יותר קשים מיום ליום

ארץ קטנה עם תבלול
ורוב העם מתעסק בריגול
הכל מוכן כאן למכירת החיסול
הכל גלוי דרך חור המנעול

ארץ קטנה עם שעון
שמתקדם בצעדי חילזון
סוחר הנשק בונה לו ארמון
המדינה זה הוא בגוף ראשון

כל המקומות קדושים
סיכויים קלושים לתפוס מקום
אפילו הימים קשים
יותר קשים מיום ליום

ארץ קטנה עם שפם
חצי סיכה בין סעודיה לים
קליפת בננה על מפת העולם

כל השחקנים זרים
השופטים שולפים כרטיס אדום
אפילו הימים אומרים
יותר קשה מיום ליום

אין לי ארץ אחרת / מילים:
אהוד מנור, לחן: קורין אלאל

אין לי ארץ אחרת
גם אם אדמתי בוערת
רק מילה בעברית חודרת
אל עורקי אל נשמתי
בגוף כואב
בלב רעב
כאן הוא ביתי.

לא אשתוק כי ארצי
שינתה את פניה
לא אוותר לה אזכיר לה
ואשיר כאן באוזניה
עד שתפקח את עיניה.

בלילה על הדשא / מילים:
אסתר ניצב, לחן: יאיר רוזנבלום

נשב בחוץ, כל כך יפה, יפה הליל
נשיר רעים, נשיר לקול צלילי
מיתר
שירים פשוטים, שירים יפים
על אהבה וקיץ
שירי הלב ההם, שירי הלב ההם
שאין כמותם.

ואל תשאל על מה נפשי עכשיו
רוגשת
הן אין דבר אשר אוהב, אוהב יותר
מכך לשכב
מסתם לשכב בלילה על הדשא,
להתבונן בכוכבים,
להתבונן ולזמר.

כיפת כוכב האירי לי פניך
אשוט אליך במפרש געגועים,
אלי הטוב
מה שמת בו, בקיץ
אשר הופך
אשר הופך אותנו כת משוגעים.

במקהלה לילית שקטה ומאולתרת
שרים שלושה, שרים גם ארבעה
קולות
והרעות,
והרעות כגל אפל עוברת
ומלטפת חרש,
מלטפת חרש קלילות.

ימי בנימינה / מילים:
אהוד מנור, לחן: מתי כספי

מה קרה לילד שדיבר אל כוכבים
שהמתיק סודות עם סביונים
ושחפים
שספר כל נמש חרש ובחול נרדם -
מה קרה לו יום אחד שקם ונעלם?

אני רוצה לחזור
אל הימים הכי יפים שלי
הימים היחפים של בנימינה -
כן, אני זוכר, הכל זרם לאט,
השמש לא מיהר
אנשים אמרו שלום,
חבר היה חבר.

"היורה ירד מחר הבט בלבנה"
"איך היה יבול הענבים השנה?"
"היכנסו הערב יש ריבה מתות
גינה",
"ובלילה תתכסו כי תהיה צינה."

אני רוצה לחזור...

ועכשיו אם יום או ליל, אם רע לי
ואם טוב
אין לי רגע זמן לשבת ולחשוב.
לפעמים אני כמעט מדעתי יוצא
כל ימי אני הולך לשם ולא מוצא.

אני רוצה לחזור...

מה קרה לילד שנרדם בחול החם
שיום אחד, לפתע, קם ונעלם?

**לכל אחד יש / מילים: עוזי חיטמן,
לחן: שלומי שבת**

לכל אחד יש ת'אחת שלו
שתסגור איתו מעגל
לכל אחת יש ת'אחד שלה
שיבוא ויפול בגורל
כמו בגד לגוף
כמו אויר לנשימה
ובתוך הטירוף
הם מוצאים נחמה

ואת הנשמה המתוקה שלי
היחידה שמדליקה אותי
ואיתך אני כל העולם
ואיתך אני כל היקום
בלעדייך אני חצי בן אדם
בלעדייך אני בעצם כלום

לכל אחד יש ת'חלום שלו
שנדמה והנה הוא קרב
לכל אחת יש ת'חלום שלה
שיבוא ויסעיר את הלב
כמו מים לצמא
ולייאוש התקווה
ובים של קרירות
יש להם אהבה

ואת הנשמה המתוקה שלי...

עבדים / מילים ולחן: ברי סחרוף

על נהר אספירין ישבנו
במקומות המוכרים
לא שומעים לא רואים
כאילו אנחנו אוויר
עוד מעט יגמר הסרט
בקרוב המציאות
התמונה מטושטשת
והצליל לא ברור

כי כולנו עבדים אפילו
שיש לנו כזה כאילו
פותחים פה גדול
ומחכים לעונג הבא
כולנו מכורים של מישהו
שמבקש עכשיו תרגישו
פותחים פה גדול
ומחכים למנה הבאה

חלונות ראווה יפים פה
זה הכל למכירה
גם אנחנו תלויים
עם פתקי החלפה
אז מה נעשה עם הכעס הזה
מה יהיה עם הקנאה
כולם רוצים להיות חופשיים
אבל ממה אלוהים ממה

כולנו עבדים אפילו...

**אינך יכולה / מילים: יורם טהרלב,
לחן: שמוליק קראוס**

אינך יכולה ככה סתם ללכת
אינך יכולה לעזוב אותי
אינך יכולה כי עכשיו שלכת
יש גשם בחוץ ואת נשאת איתי.

אפילו אם תגידי: "זה לא כדאי"
אפילו אם תגידי: "לא, אין לי
פנאי"
אפילו אם תגידי: "לך לך מעל".

אם רק תבקשי להרגיש בבית
את שחור צמתך חרש אלטף
ואם תבקשי לא לבכות הליל
אשב לידך וגם אתן לך כתף.

אפילו אם תגידי...

ואם תבקשי מעלי לברוח
אפתח את דלתי לך, ילדה קטנה
ואם תבקשי את פני לשכוח
אתן לך בלחי נשיקה אחרונה.

שלכת / מילים ולחן: עמיר בניון

עצרי עכשיו, עצרי מלכת,
לא אל תלכי אני עוד לא מוכן,
להתעורר כשאת אינך לידי.
עכשיו זה שלכת...
וזה תמיד דומה ואני לאן אלך?

עצרי עכשיו, עצרי מלכת,
לא אל תלכי אני עוד לא מוכן
להישאר כאן כשאת אינך לצידי
עכשיו זה שלכת...
וזה תמיד דומה אז אלך לאן
שאלך...

האמת היא, אני אדם שמתגבר,
ורק מזה אני פוחד ורק על זה אני
חושב,
את יודעת היטב!
שאת תצאי מתוך ביתי ואחר כך
מהלב...

עצרי עכשיו, עצרי מלכת,
כדי שאוכל לדעת כמה זמן את
כבר לא אוהבת אותי...
עכשיו זה שלכת...
וזה כל כך דומה,
זה כמו עוד חרוז בשרשרת...

האמת היא, אני אדם שמתגבר...

שיר לשלום / מילים: יענקל'ה
רוטבליט, לחן: יאיר רוזנבלום

תנו לשמש לעלות
לבוקר להאיר,
הזכה שבתפילות
אותנו לא תחזיר.

מי אשר כבה נרו
ובעפר נטמן,
בכי מר לא יעירו
לא יחזירו לכאן.

איש אותנו לא ישיב
מבור תחתית אפל,
כאן לא יועילו
לא שמחת הניצחון
ולא שירי הלל.

לכן, רק שירו שיר לשלום
אל תלחשו תפילה
מוטב תשירו שיר לשלום
בצעקה גדולה.

תנו לשמש לחדור
מבעד לפרחים.
אל תביטו לאחור,
הניחו להולכים.

שאו עיניים בתקווה,
לא דרך כוונות
שירו שיר לאהבה
ולא למלחמות.

אל תגידו יום יבוא -
הביאו את היום!
כי לא חלום הוא
ובכל הכיכרות
הריעו לשלום!

לכן, רק שירו שיר לשלום...

שירו של שפסף / מילים: יאיר
ניצני, לחן: מאיר בנאי

מה אני, אני רק בן אדם
אני חי ועובד כמו כולם
ורואה עתיד וחושב תמיד
שהכוונה נותנת אמונה.

לא מבין מה קורה וחושב
מי שומע את מה שבלב
ורואה עתיד וחושב תמיד
שהכוונה נותנת אמונה.

ואם רק נסתכל אם לא נבהל
ונראה לעולם שביחד כולם
אז יחד כן ללכת יחד
כן ללכת יחד אל האור
יחד זה הזמן ביחד
ואיתך ביחד לאהוב.

אין לי פחד ויש לי תחושה
שהדרך תהיה לי קשה
ורואה עתיד וחושב תמיד
שהכוונה נותנת אמונה
ורואה עתיד וחושב תמיד
שהכוונה נותנת אמונה.

ואם רק נסתכל אם לא נבהל
ונראה לעולם שביחד כולם
אז יחד כן ללכת יחד
כן ללכת יחד אל האור
יחד זה הזמן שיחד
ואיתך ביחד לאהוב

מתחת לשמיים / מילים: מאיר
אריאל, לחן: דיויד ברוזה

באנו לכאן
מתחת לשמיים
שניים
כמו זוג עיניים

יש לנו זמן
מתחת לשמיים
בינתיים
אנו עוד כאן

את ואני
את ואני
את ואני
והמיטה רחבה
לתת אהבה

לילה ויום
לילה ויום
לילה ויום
והחיוך מתנצל
שהוא מתעצל

באנו לכאן...

שנינו אחד
שנינו אחד
שנינו אחד
אחד שלם ועגול
שלם וגדול

בואי ניתן
בואי ניתן
בואי ניתן
אני אתן לך לתת
לתת לי לתת לך

באנו לכאן...

ולמרות הפער
ולמרות הכאב
ולמרות הצער
אני אוהב
ואוהב
ואוהב...

הפרח בגני / מילים ולחן: אביהו
מדינה

מיום אביב בהיר וצח אותך אני זוכר
וכבר מאז היטב ידעתי שלא אוותר
כי לי היית בבת עיני בכל יום וכל
ליל
היית לי כמלאך האל מתוך הערפל.

רציתי לבקש ידך רציתי לך לומר
סוד אהבה שבלבבי שמור מכל
משמר
רציתי לך לומר אהבתי אהבתי ונגמר
אך לא העזתי גם כשהיה כבר
מאוחר.

את עולמי עם שחר את לי כל היום
את עולמי בלילה את החלום
את בדמי ברוחי ולבבי
את הניחוח המתוק הפרח בגני.

מאז הלכת יומי קודר ארוך ומשעמם
לשוא רוצה אני לשכוח ולהתעלם
חזרי מהר כי בלעדיו עולמי שומם
נדמו מיתרי קולי וכינורי דומם.

את עולמי...

עוד לא תמו כל פלאיך / מילים:
יורם טהרלב, לחן: רמי קלינשטיין

ארצנו הקטנטונת, ארצנו היפה
מולדת בלי כותונת, מולדת יחפה
קבליני אל שיריך, כלה יפהפייה
פתחי לי שעריך אבוא במ אודה
יה.

בצל עצי החורש, הרחק מאור
חמה
יחדיו נכה פה שורש אל לב
האדמה
אל מעיינות הזוהר, אל בארות
התום
מולדת ללא תואר וצועני יתום.

עוד לא תמו כל פלאיך
עוד הזמר לו שט
עוד לבי מכה עם ליל
ולוחש לו בלאט:
את לי רק, את האחת
את לי את, אם ובת
את לי את המעט
המעט שנותר.

נביאה בבגדינו את ריח הכפרים
בפעמון ליבנו יכו העדרים,
ישנה דממה רוגעת
וקרן אור יפה,
ולאורה נפסעה ברגל יחפה.

עוד לא תמו כל פלאיך...

את לי לילה / מילים: בועז שרעבי
ויואל גוב ארי, לחן: בועז שרעבי

רק אותך אוהב הלילה
דימדומים ומנגינות
והמתנה שלי הלילה
בלי אותן האכזבות.

רק אותך רוצה הלילה
אין לי כלום, גם לא מילים
ואני חולם, חושב עלייך
את כמו מיליון שירים.

כה זרה את לי ולמה
הלכת עם מישהו אחר
לפעמים אני חושב
איך לאהוב אותך הלילה
אין לי לילה, אין לי יום
אין לי לילה.

רק איתך אפרוט הלילה
עם מיתר ונשמה
רק אותך רוצה הלילה
עם הצלילים והדממה.

כה יפה את לי ולמה
הלכת לי לעולם אחר
לפעמים אני חושב
מה לעשות לבד כל לילה
מה לי לילה, מה לי יום
מה לי לילה.

רק אותך אוהב הלילה
דמדומים ומחשבות
והמנגינה שלי הלילה
כמו אותן האכזבות.

כה רכה את לי ולמה
הפכת למשהו אחר
לפעמים אני חושב
איך לאהוב אותך כל לילה
את לי לילה, את לי יום.